Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 98 (9084). ● 1987 йил 26 май ● сешанба ● Баҳоси 3 тийин.

М. С. Горбачев Руминияга жўнаб кетди

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Руминия Коммунистик партиясининг Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушескунинг таклифига биноан 25 май куни расмий дўстлик визити билан Москвадан Бухарестга жўнаб кетди.

КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев М. С. Горбачев билан бирга жўнаб кетди.

Внуково аэродромида М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари В. И. Воротников, А. А. Громико, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Н. В. Тализин, А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитетининг секретарлари А. П. Бирюкова, А. И. Лукьянов, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, КПСС Марказий ревизия комиссиясининг раиси И. В. Капитонов, бошқа ўртоқлар кузатиб қўйдилар.

Кузатувчилар орасида РСРнинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Н. Стиня, ГДРнинг СССРдаги элчиси Г. Кениг бор эди.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВНИНГ РУМИН ДИЁРИДА БЎЛИШИ

БУХАРЕСТ, 25 май. **(ТАСС махсус мухбирлари).** Бугун М. С. Горбачев Бухарестга келди. Совет раҳбари РКП Бош секретари, РСР Президенти Н. Чаушескунинг таклифига биноан расмий дўстлик визитини амалга оширмоқда. В. А. Медведев у билан бирга келди.

Тантанали кутиб олиш жойига келиб тўхтаган «ИЛ-62» авиалайнерининг зинапояси олдида Совет раҳбари ва унинг рафиқасини Н. Чаушеску рафиқаси билан самимий саломлашиб кутиб оладилар.

Ўртоқ М. С. Горбачев РКП Марказий Комитети Сиёсий Ижроия Комитетининг аъзоси, РСР ҳукуматининг бош министри К. Дэскэлеску билан, Руминиянинг бошқа партия ва давлат арбоблари билан саломлашади. Бухарест коллективларининг вакиллари Совет Иттифоқидан келган меҳмонни самимий табрикладилар.

Тантанали кутиб олиш маросими фахрий қоровулнинг шаҳдам қадам ташлаб ўтиши билан ниҳоясига етди.

Автомашиналар кортежи мотоциклчиларнинг фахрий эскорти ҳамроҳлигида аэродромдан шаҳар томон йўл олади. Кортеж ўтиб борган йўллар ва майдонларда СССР ҳамда РСР давлат байроқлари, Руминия — Совет дўстлиги шарафига табрик сўзлари ёзилган транспарантлар осиб қўйилган эди.

Машиналар кортежи Ғалаба майдонига келиб тўхтайди, бу ер, айниқса, гавжум эди. Миллий либосдаги йигит ва қизлар М. С. Горбачев ва Н. Чаушеску ўртоқларни кутиб оладилар. Йигит-қизлар уларга гуллар тақдим этадилар.

* * *

Шу куни Бош секретарь Озодлик паркида бўлди. Бу ердаги Пантеон олдида ўз мамлакатининг порлоқ келажаги учун жонини фидо қилган румин халқининг энг яхши фарзандлари хотирасига мангу олов ёниб турибди. М. С. Горбачев ёдгорлик пойига гулчамбар қўяди, унинг лентасига: «Халқ ва Ватан озодлиги учун, социализм учун кураш қаҳрамонларига», — сўзлари ёзилган.

Мамлакатни гитлерчилар фашизмидан озод қилиш чоғида қурбон бўлган СССР Қуролли Кучларининг солдат ва офицерларига Ғалаба майдонида ўрнатилган ёдгорлик пойига қўйилган гулчамбар лентасига: «Руминияни озод қилиш учун курашда ҳалок бўлган совет жангчиларига. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевдан», — деган сўзлар ёзилган эди.

Марказий майдонлардан бири — Скинтейяда В. И. Ленин ҳайкали пойига гулчамбар қўйиш маросими бўлди.

Гулчамбарларни қўйиш маросимлари чоғида РСР қуролли кучларининг фахрий қоровуллари саф тортиб турди, иккала мамлакатнинг давлат гимнлари ижро этилди.

(ТАСС)

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси навбатдаги мажлисда мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш учун кураш шароитида СССР Министрлар Советининг ишини такомиллаштириш тадбирлари тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми, партия XXVII съезди қарорларига мувофиқ равишда ҳукумат халқ хўжалигини барқарор, жўшқин ривожлантиришга, турғунлик ҳолатларини бартараф этишга қаратилган катта иқтисодий ва ташкилий чора-тадбирларни кўрганлиги қайд этиб ўтилди. Шу билан бирга халқ хўжалигини бошқаришнинг самарали системасини яратиш ниҳоясига етгани йўқ. Шу мақсадда ўзаро боғлиқ бўлган тармоқлар комплексини бошқаришни, уларнинг иш методларини такомиллаштириш, марказий иқтисодий министрликлар ва идораларнинг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг ишларини яхшилаш юзасидан зарур тадбирлар белгиланди. СССР Министрлар Совети аппаратининг иш форма ва методларини яхшилаш таклифлари маъқулланди.

Сиёсий бюро моддий ишлаб чиқариш соҳаси министрликлари ва идоралари фаолиятини қайта қуриш йўналишларини муҳокама қилиб, министрликлар ва идоралар ишини ташкил этишдаги ҳамда уларнинг иш методларидаги тўпланиб қолган салбий ҳодисалар ва нуқсонларни бартараф этиш, давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳасида белгиланган хўжалик юритишнинг янги шароитларида министрликлар ва идораларнинг роли ҳамда вазифаларини ўзгартириш юзасидан белгиланган тадбирларни маъқуллади. Ишлаб чиқаришни бошқаришнинг ташкилий структурасини, министрликлар ва идоралар аппарати иш услуби ва методларини қайта қуриш вазифалари белгиланди.

Республика бошқарув органлари фаолиятини такомиллаштириш масаласи кўриб чиқилди. Таклиф этилаётган чора-тадбирлар иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг, халқ депутатлари ўлка ва область Советлари ижроия комитетларининг ҳуқуқларини кенгайтиришга ҳамда ўз территорияларида халқ хўжалиги комплекс ривожлантирилиши учун, мамлакат яхлит халқ хўжалиги комплексида регионларни иқтисодий ва социал ривожлантиришни жадаллаштириш мақсадида шарт-шароитлар яратиш, аҳолининг хилма-хил эҳтиёжларини қондириш учун уларнинг масъулиятини оширишга қаратилганлиги таъкидлаб ўтилди. Корхоналарнинг хўжалик жиҳатидан мустақиллиги кенгайтирилишини ҳисобга олиб, республика ва маҳаллий бошқарув органлари вазифаларига аниқлик киритиш зарур, деб топилди.

Фундаментал ва амалий тадқиқотларни кенгайтириш, шунингдек ҳозирги беш йилликда ва ундан кейинги даврда микроэлектроника ҳамда автоматлаштириш воситалари ишлаб чиқаришни ривожлантириш мақсадида Ульяновск шаҳрида машинасозликда микроэлектроника ва автоматлаштириш воситаларини қўлланиш марказини барпо этиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Сиёсий бюро КПСС Марказий Комитетининг ичкиликбозлик ва алкоголизмни бартараф этиш тўғрисидаги қарорлари қандай бажарилаётганлигини кўриб чиқиб, марказда ва жойларда ҳушёр турмуш тарзини қарор топтириш, ичкиликбозликка нисбатан тоқат қилинмайдиган вазиятни вужудга келтириш юзасидан анча ишлар амалга оширилаётганлигини таъкидлади. Бу эса жамиятдаги маънавий муҳитни соғломлаштиришга, меҳнат интизоми ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга ёрдам беради. Шу билан бирга бу иш ҳамма жойда ҳам тегишлича қатъият, ҳужумкорлик ва изчиллик билан олиб борилмаяпти, бир қанча жойларда сўнгги вақтда бу иш анча бўшашиб кетди. Баъзи регионларда кейинги пайтларда маҳаллий органларнинг бепарволиги оқибатида самогон тайёрлаш кўпайиб кетганлигидан ташвишланиш изҳор қилинди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси КПСС Марказий Комитетининг ичкиликбозлик ва алкоголизмни тугатишга қаратилган қарорларини бажариш хусусидаги ишларни кучайтириш, бу ишларга янги омил, мунтазамлилик ва таъсирчанлик бахш этиб, тарбиявий, иқтисодий, тиббий ва маъмурий-ҳуқуқий чоралар моҳирлик билан қўшиб олиб борилишини таъминлаш, ҳушёр турмуш тарзи учун ҳаракатни фаол ривожлантириш зарурлигини уқтириб ўтди. Ичкиликбозликка қарши пропагандани, одамларнинг бўш вақтини ташкил этишни тубдан яхшилаш, кишиларнинг сиҳат-саломатлигини мустаҳкамлаш, наркология хизмати моддий базасини ривожлантириш ҳамда уларнинг иши самарадорлигини ошириш юзасидан бир қанча конкрет чора-тадбирлар белгиланди. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни, хизмат соҳасини кенгайтириш, товар обороти планини бажаришга эътибор қаратилди.

Сиёсий бюро М. С. Горбачевнинг расмий дўстлик визити билан Совет Иттифоқида бўлган ВКП Марказий Комитети Бош секретари Нгуен Ван Линь билан музокаралари якунларини маъқуллади. Суҳбат чоғида Совет Иттифоқи билан Вьетнамда КПСС XXVII съезди ва ВКП VI съезди қарорларига мувофиқ амалга оширилаётган ҳаётнинг турли соҳаларини қайта қуриш ва янгилаш жараёнларига алоҳида эътибор берилди. Совет — Вьетнам ҳамкорлиги самарадорлигини ошириш, бу ҳамкорликни янги прогрессив формаларга ўтказиш чораларини кўриш ҳақида аҳдлашиб олинганлиги муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳамкорликнинг аниқ соҳалари бўйича битимлар имзоланди. Икки томонлама муносабатлар ва халқаро ҳаётнинг муҳокама қилинган масалалар юзасидан КПСС билан ВКП қарашларининг тўла бирлиги мамнуният билан таъкидлаб ўтилди. Осиё — Тинч океани регионида тинчлик, барқарорлик ва яхши қўшничиликни қарор топтириш борасидаги куч-ғайратларда Совет Иттифоқи бундан буён ҳам ВСР билан яқиндан баҳамжиҳат ҳаракат қилавериши қайд этилди.

М. С. Горбачев, Н. И. Рижков, Э. А. Шеварднадзенинг Франция бош министри Ж. Ширак билан суҳбатлари ва музокараларининг якунлари кўриб чиқилди. Франция — Совет муносабатларининг ҳозирги ҳолати уларнинг ўзаро манфаатлари нуқтаи назаридан ҳам, Европа ва жаҳон ишларидаги уларнинг роли нуқтаи назаридан ҳам иккала мамлакат эҳтиёжлари ва имкониятларига жавоб бермаслиги қайд этиб ўтилди. Совет — Франция сиёсий мулоқотини давом эттириш ва чуқурлаштириш зарурлиги таъкидланди, ядровий қарама-қарши туриш даражасини пасайтириш, аввало, Европада қурол-яроғлар ва қуролли кучларнинг ҳамма турларини камайтириш йўли билан халқаро хавфсизликни таъминлашга Франция амалий ёндашади, деб умид билдирилди. Тегишли идораларга Франция томони билан биргаликда музокаралар чоғида айтилган икки томонлама алоқаларни кучайтиришга оид ғоялар ва таклифларни амалга ошириш чораларини кўриш юзасидан топшириқлар берилди.

М. С. Соломенцевнинг Греция Компартияси XII съезди ишида КПСС делегациясининг иштироки, шунингдек унинг Греция Бош министри А. Папандреу билан суҳбати ҳақидаги ахбороти тингланди. КПСС делегациясининг Грецияга сафари совет ва грек халқлари ўртасидаги дўстлик ҳамда ҳамкорликни янада ривожлантиришга кўмаклашгани таъкидланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси мажлисида П. Н. Демичевнинг Болгария Халқ Республикасига сафари ҳақидаги ҳамда В. И. Долгихнинг СССР Олий Совети делегациясига бош бўлиб Корея Халқ Демократик Республикасига қилган сафари тўғрисидаги ахборотлари кўриб чиқилди.

В. А. Медведевнинг Ғарбий Берлин Бирлашган социалистик партияси VIII съезди ишида КПСС делегациясининг иштироки ҳақидаги ахбороти тингланди.

Г. П. Разумовскийнинг социалистик мамлакатлар Коммунистик ва ишчи партияларининг Марказий Комитетлари ташкилий-партиявий ишлар масалалари билан шуғулланувчи секретарларининг 12—13 май кунлари Бухарестда бўлиб ўтган кенгаши якунлари тўғрисидаги ахбороти муҳокама қилинди ва делегациянинг бу кенгашдаги фаолияти маъқулланди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси мажлисида ички ва ташқи сиёсатнинг баъзи бошқа масалалари ҳам кўриб чиқилди.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

СССР Олий Советини чақириш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**
Ўн биринчи чақириқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг еттинчи сессияси 1987 йил 29 июнь куни Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. ГРОМИКО

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ

Москва, Кремль. 1987 йил 20 май.

* * *

СССР Олий Совети Президиуми маълум қиладики, ўн биринчи чақириқ СССР Олий Советининг еттинчи сессияси кун тартибига қуйидаги масалаларни киритиш кўзда тутилади:

1. Мамлакатни иқтисодий ривожлантиришнинг ҳозирги босқичида халқ хўжалигини бошқаришни қайта қуриш тўғрисида.

2. Давлат ҳаётидаги муҳим масалаларнинг умумхалқ муҳокамаси тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида

3. Мансабдор шахсларнинг гражданлар ҳуқуқларини чекловчи ғайриқонуний ҳаракатлари устидан судга шикоят қилиш тартиби тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.

4. СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

ЗАРБДОР ОТРЯД ПИЧАН ЎРИМИДА

«МАВСУМ ДАВОМИДА жамоат чорваси учун 200 тонна табиий пичан жамғарамиз!» — Паркент район комсомол комитети ташаббуси билан тузилган 100 кишилик зарбдор отряднинг шиори ана шундай. Улар айни кунларда «Чотқол» совхози меҳнаткашларига ўтўланлардан табиий пичан жамғаришда кўмаклашмоқдалар.

Ўрим-йиғимда, айниқса, санитария-эпидемиология станцияси ва тикувчилик фабрикаси комсомоллари пешқадамлик қилишмоқда. Уларнинг ҳар бири кунига 500 килограммдан пичан ўряпти.

Н. ТЕМИРОВ.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ V СЕССИЯСИ

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлиси тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг бешинчи сессияси 23 май куни Тошкентда ўз ишини давом эттирди. Эрталаб соат 10 да учинчи мажлис очилди.

«Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг фаолияти тўғрисида» республика Халқ контроли комитетининг раиси **В. А. Хайдуров** доклад қилди.

Докладнинг муҳокамасида депутатлар: **А. Г. Руденко** (137-Пойтуғ сайлов округи), **Х. К. Камолов,** (4-Чопонота сайлов округи), **М. В. Лезина** (484-Комсомол сайлов округи), **Л. Д. Табибова** (311-Ҳужум сайлов округи). **Е. В. Гревцов** (181-Районобод сайлов округи), **А. Абдухолиқов** (83-Ғазалкент сайлов округи) қатнашдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари **В. П. Анишчев** нутқ сўзлади.

Олий Совет «Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг фаолияти тўғрисида» бир овоздан қарор қабул қилди.

«Ўзбекистон ССР Олий Совети Уй-жой-коммунал хўжалиги комиссиясининг иши тўғрисида» шу комиссия раиси депутат **С. А. Хўжаева** доклад қилди.

Доклад юзасидан музокараларда делегатлар: **В. К. Михайлов** (274-Жумашўй сайлов округи), **И. Юсупов** (468-Питнак сайлов округи), **Ш. К. Хайруллаев** (165-Бухоро сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Депутатлар «Ўзбекистон ССР Олий Совети Уй-жой-коммунал хўжалиги комиссиясининг иши тўғрисида» бир овоздан қарор қабул қилдилар.

Сессия Ўзбекистон ССР Олий Советининг баъзи доимий комиссиялари составига ўзгартишлар киритди ва шу масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Сессияда Толлимаржон ГРЭСининг Тошкент ва Қарши шаҳарлари билан барқарор ва мустаҳкам алоқасини ташкил этиш соҳасидаги иш қачон ниҳоясига етказилади, деган депутатлик сўровига Ўзбекистон ССР алоқа министри депутат **К. Раҳимов** жавоб қайтарди. Республика алоқа министрининг жавоби юзасидан депутатлар: **Д. С. Ёдгоров** (496-Ленинобод сайлов округи), **М. Ҳабибуллаев** (8-Саноат сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Сўнгра депутатлар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари депутат **Л. Ш. Беккулбекова**нинг докладини тингладилар ҳамда тегишли қонунлар ва қарорларни қабул қилдилар.

Шу билан ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг бешинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

РЕСПУБЛИКА ҚАЙТА ҚУРИШ ЙЎЛИДА

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг бешинчи сессияси 22 май куни Тошкентда ўз ишини бошлади. Депутатлар кўриб чиққан масалалар КПСС XXVII съезди белгилаб берган стратегик йўлига мувофиқ бошқариш, экономика, сиёсий ва тарбиявий ишларни қайта қуришнинг катта проблемаларига тааллуқли эди. «КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг «КПСС XXVII съезди қарорлари асосида социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш учун халқ депутатлари Советларининг ролини янада ошириш ва масъулиятини кучайтириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаётганлиги ҳақида» Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси **Ғ. Ҳ. Қодиров** докладини зўр қизиқиш билан муҳокама қилинди. Бу масала юзасидан музокараларда 15 киши сўзга чиқди.

Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг раиси депутат **Т. А. Ешимбетова** сессияда кўриб чиқилаётган бу муҳим ҳужжат Советларнинг ишида жиддий силжишларга асос бўлганлигини, бу эса социал-маданий ривожланишда ижобий ўзгаришларга олиб келганлигини таъкидлади. Чунончи Автоном республикада саноат ишлаб чиқариш суръатлари сусайишини тўхтатишга муваффақ бўлинди, кўпгина кўрсаткичлар бўйича планлар бажарилди, меҳнаткашларнинг фаоллиги кучаймоқда. Советларнинг таъсири ўсиб бормоқда. Лекин булар фақат дастлабки қадамлардир, — деб таъкидлади нотиқ.

Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари, депутат **Ю. В. Курочкин** ўз нутқини Советлар, уларнинг ижроия комитетлари билан партия ташкилотлари, партия комитетлари ўртасидаги ўзаро муносабатлар проблемасига бағишлади.

Сессияда Олтиариқ районидаги «Комсомол» колхози правлениесининг раиси, депутат **Ю. О. Бузруков** шу хўжалик меҳнатчиларининг ишлари ва эҳтиёжлари тўғрисида гапирди.

Ўзбекистон ССР молия министри депутат **И. И. Маматисаев** докладда республика молия ходимларига айтилган танқидни «қаттиқ, бироқ холисона» деб айтди. У ўзи бошчилик қилаётган министрлик маҳаллий Советлар кенгайиб бораётган ўз ҳуқуқларини амалда рўёбга чиқаришлари учун уларга моддий ёрдам кўрсатаётганлигини маълум қилди.

Кўпгина Советлар ҳаракат қилиш ўрнига ҳамон «юқоридан» кўрсатма бўлишини кутмоқдалар, — деб ҳисоблайди Москва район партия комитетининг биринчи секретари депутат **Х. И. Исмонов.** Район партия комитети уларга расмиятчилик ва журъатсизликдан халос бўлишда ёрдам қилишга интилмоқда. Бу ишга, жумладан, юқори партия, совет органларидан келаётган қоғозлар оқими халақит бермоқда. Ҳолбуки, «юқори ташкилотлар ҳам ўз ишларини қайта қуришлари, кераксиз қоғозбозликни камайтиришлари лозим».

Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг директори депутат **В. Н. Сигедин** сўз олади. **(Ўртоқ В. Н. Сигедин нутқи алоҳида босилмоқда).**

Ижроия комитет белгилаб қўйилган штат ва иш ҳақи фонди доирасида ҳам ўз структурасини такомиллаштира олади. Буни Наманган область ижроия комитетининг раиси депутат **Б. Ж. Ҳакимов** исботлаб берди. Бу ерда амалга оширилган қайта қуриш «хўжаликка малакали раҳбарлик қилиш, проблемаларни чуқур ўрганиш, уларни тезроқ ҳал этиш имконини берди. Ижро интизоми мустаҳкамланди». Нотиқ планлаштирувчи органлар шаънига айтилган танқидларга қўшилди.

СССР космонавт-учувчиси депутат **В. А. Жонибеков** минбарга чиқади. **(Ўртоқ В. А. Жонибеков нутқи алоҳида босилмоқда).**

Жиззах область ижроия комитетининг раиси депутат **А. Ш. Хабибуллаев** Советларнинг корхоналар ва ташкилотлар маблағларидан умумий эҳтиёжлар учун фойдаланиш борасидаги ишлари ҳақида сўзлади.

Тошкентдаги Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллиги номли тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси бичиқчиси депутат **Ф. А. Полтаева** сўзга чиқади. **(Ўртоқ Ф. А. Полтаева нутқи алоҳида босилмоқда).**

Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитетининг раиси депутат **Ш. Хайдарова** минбарга чиқади. **(Ўртоқ Ш. Хайдарова нутқи алоҳида босилмоқда).**

Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри депутат **С. М. Баҳромов** ўзи раҳбарлик қилаётган министрликда яхшилик томон ўзгариш бўлмаётганлигини тан олди. Ўтган йилнинг ўзидагина тартиб-интизомни қўпол равишда бузганликлари учун юзлаб медицина ходимларини жазолаш ёки ишдан бўшатишга тўғри келди, меҳнаткашларнинг юқори ташкилотларга кўплаб шикоят ёзишлари давом этмоқда. Тармоқнинг моддий-техника базаси жуда ожиз.

«Шофиркон» совхозининг бош чўпони депутат **Н. Бердиев** нутқида жумладан, экономикани бошқаришни такомиллаштириш проблемаси нақадар етилганлиги кўрсатиб ўтилди. Ўзбекистон давлат агросаноат комитетида қоракўлчиларга бажариб бўлмайдиган план юбориш учун қўзилатиш мавсуми тугашини атайлаб кутиб ўтиришганга ўхшайди: қўзилатиш тугагач, қоракўл тери тайёрлашни камайтириб, ўстириш учун кўпроқ қўзи қолдириш ҳақида кўрсатма юборилди. Бу ҳужжат билан кўпгина чўпонлар йил якунларига мувофиқ қўшимча ҳақ олишдан олдиндан маҳрум қилиб қўйилди.

Ангор район партия комитетининг секретари депутат **Ш. К. Назарова** Советларга раҳбарликни қайта қуриш тажрибаси ҳақида гапирди.

Сирдарё районидаги «Ленинград» колхози правлениесининг раиси депутат **К. Синдоров** демократиялашнинг дастлабки муваффақиятларини, меҳнаткашларнинг активлиги ошганлигини таъкидлади, ҳозир маҳаллий Советларга сайловга тайёргарлик юзасидан ўтказилаётган кампания ана шундан далолат бермоқда.

«Ўзбекистон ССР халқ контроли комитетининг фаолияти тўғрисида»ги масала юзасидан сессияда республика халқ контроли комитетининг раиси **В. А. Хайдуров** доклад қилди.

Башарти, халқ контроли комитетлари ўз текширишлари якунларини меҳнат коллективлари муҳокамасига ҳавола этсалар тўғри бўлур эди, деди музокарада Узсовпроф секретари депутат **А. Г. Руденко.** Чунки халқ контроли комитети фаолиятидаги асосий вазифа суиистеъмоллар ва камчиликларни истисно қиладиган, уларнинг олдини оладиган муҳитни вужудга келтиришдир. Халқ назоратчиларининг касаба союзлари билан, бошқа жамоат ташкилотлари билан ҳамкорлигини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш зарур.

Тошкент шаҳар халқ контроли комитетининг раиси депутат **Х. К. Камолов** сўзга чиқади.

Муҳокамада, чунончи, Нукус тикувчилик фабрикаси техника контроли бўлими назоратчиси депутат **М. В. Лезина,** Самарқанддаги «Ҳужум» фабрикасининг сараловчиси депутат **Л. Д. Табибова,** Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг иккинчи секретари депутат **Е. В. Гревцов** ва Бўстонлиқ районидаги Жданов номли колхоз правлениесининг раиси депутат **А. Абдухолиқов**лар сўзга чиқдилар.

Сессия депутат **С. А. Хўжаева** доклади асосида «Ўзбекистон ССР Олий Совети уй-жой-коммунал хўжалиги комиссиясининг иши тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди.

Ўзбекистон ССР уй-жой-коммунал хўжалиги министри **В. К. Михайлов** тармоқни юксак даражада механизациялашган, оператив, пухта тармоққа айлантириш юзасидан партия ва ҳукумат қўйган вазифа қандай ҳал этилаётганлиги ҳақида гапирди.

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги «Туямуюнгидрострой» бошқармасининг бошлиғи депутат **И. Ю. Юсупов** минбарга кўтарилади. У доимий комиссия ишни активлаштириб, салмоқли натижаларга эришаётганлиги ҳақидаги фикрга қўшилиб, комиссиянинг фаолиятини қониқарли деб топишни таклиф этди. Депутат коммунал хизматига ҳақ тўлаш ҳамда уни рағбатлантириш тартибини кўриб чиқишда комиссия ёрдам берадиган деган истакни билдириб, сайловчилар томонидан айтилган проблемаларга тўхталди.

Бухоро шаҳар ижроия комитетининг раиси депутат **Ш. К. Хайруллаев** ўз нутқини коммунал хизматини такомиллаштиришга оид аниқ ишларга бағишлади. Корхоналарнинг маблағларини марказлаштириб, коммунал эҳтиёжлар учун 2 миллион сўмдан кўпроқ сарфлашга муваффақ бўлинди. Совет бу ишни муваффақият билан давом эттирмоқда. Доимий комиссияга келганда эса, у асосий масалани — маҳаллий Советлар ўзларининг янги ҳуқуқларидан қандай фойдаланаётганликларини контрол қилишни яхшилаши керак.

Ўзбекистон ССР алоқа министри депутат **К. Раҳимов** «Ўзбекгидроэнергострой» тресті бошқармаси бошлиғининг ўринбосари депутат И. А. Шигильчеванинг «Толлимаржон ГРЭСи билан Тошкент ва Қарши ўртасида барқарор ва пухта алоқа ташкил этиш ишлари қачон тугалланади? — деган сўровига жавоб қайтарди.

Республика алоқа министрининг жавоби хусусида икки депутат — Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси **Д. С. Ёдгоров** билан «Главташкентстрой»нинг 11-«Висотстрой» трестига қарашли «Железобетонстрой» қурилиш-монтаж бошқармаси бригадири **М. Ҳабибуллаев** сўзга чиқдилар.

Сўнгра депутатлар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги докладни тингладилар, бу ҳақда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат **Л. Ш. Беккулбекова** доклад қилди. Тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилинди.

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг бешинчи сессияси шу билан ўз ишини тугатди.

(ЎзТАГ).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ V СЕССИЯСИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

депутат И. Б. Усмонхўжаев нутқи

Депутат ўртоқлар!

Республика Олий Советининг бугунги сессиясида муҳокама қилинаётган масала партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель ва 1987 йил январь Пленумлари белгилаб берган новаторлик йўлини амалда рўёбга чиқариш учун принципиал муҳим аҳамиятга эгадир. Аслида гап жамиятимизнинг сиёсий негизи, революцион қайта қуришда ва социал-иқтисодий жадаллаштиришда халқнинг социалистик ўз-ўзини бошқарувидаги асосий бўғин бўлмиш халқ депутатлари Советларининг роли, ташаббуси ва масъулиятини кучайтириш ҳақида бормоқда.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев СССР Олий Советн Президиумининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида сўзлаган нутқида ҳозир Советлар ишидаги қайта қуриш ҳаддан ташқари суст ўтаётганига, улар ҳали раҳбарликнинг эски, бюрократик усулларидан халос бўлмаганликларига, шаҳар ва қишлоқ меҳнатчиларининг турмуш шароитларини яхшилашга дуруст таъсир ўтказмаётганлигига эътиборни қаратди. Ҳозирча Советлар ўз территорияларида ўзларини чинакам ҳокимият органлари эканликларини кўрсатмаяптилар, хўжалик юритишни яхшилаш, социал соҳани ривожлантириш борасидаги янги ҳуқуқлардан суст фойдаланмоқдалар.

Социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, демократияни кенгайтириш ва чуқурлаштириш, барча етилган муаммоларни ҳал этишда меҳнаткашларни фаол ва ишчан қатнаштириш учун Советларнинг роли ва масъулиятини янада ошириш юзасидан партия берган йўл-йўриқлар бизнинг республикамиз учун, айниқса, актуалдир. Кейинги вақтларда аввалги раҳбарликнинг волюнтаристик усуллари, кенг меҳнаткашлар оммасининг фикр ва манфаатларини эътиборга олмаслик, ишлаб чиқариш ва жамоат ишларидаги ошкораликнинг йўқлиги Ўзбекистоннинг тараққиётига иқтисодий, социал ва сиёсий соҳаларда нақадар катта зиён етказганлиги ҳақида бир неча бор гапирдик. Мана шундай шароитда партиявий раҳбарликнинг ленинча нормалари ҳамда принциплари бузилиб ва деформация қилинибгина қолмай, халқ ҳокимияти органлари бўлмиш Советларнинг роли ва аҳамияти ҳам пасайтириб юборилди.

Шу боисдан ҳам салбий ҳодисаларнинг оқибатларини тезроқ тагтуги билан тугатиш, республикадаги бутун маънавий-сиёсий вазиятни соғломлаштириш, унинг социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштириш ва Умумиттифоқ меҳнат тақсимотига қўшаётган ҳиссасини кўпайтириш учун миллион-миллион меҳнаткашлар манфаатлари ва хоҳиш-иродасининг ифодачилари ҳамда рўёбга чиқарувчилари бўлмиш халқ депутатлари Советларининг ролини ошириш ва масъулиятини кучайтириш жуда катта аҳамият касб этади. Қайта қуриш учун, жадаллаштириш учун, революцион янгиланиш учун курашнинг олдинги марраси айнан шу ердан ўтади, десак муболаға бўлмайди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодировнинг докладида, депутатларнинг нутқларида республика халқ депутатлари Советларининг фаолиятини қайта қуриш амалда қандай содир бўлаётганлиги, улар ўзларига бериб қўйилган катта ҳуқуқ ва имкониятлардан қандай фойдаланаётганликлари ҳақида ўз-ўзини танқид руҳида батафсил, ошкора гапирилди. Сиз билан биз қайси соҳаларда етарли иш олиб бормаётганлигимиз, янги муаммоларни ҳал этишга эски ўлчовлар билан ёндашаётганлигимиз, чигалликларни ҳал этишга ожизлик қилаётганимиз ҳақида ҳам гапирилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидан кейин орадан қарийб уч йил вақт ўтди. Ўша пленумда биз партия билан мамлакат олдида салбий ҳодисаларни тугатамиз, вазиятни соғломлаштирамиз, республиканинг умумиттифоқ меҳнат тақсимотига қўшаётган ҳиссасини кўпайтирамиз, деб мажбурият олган эдик. Ўтмиш хатоларининг оқибатларига қарши курашда туб бурилишга эришиш, ишларни анчагина тузатиб олиш учун вақт ҳам етарли бўлди, бирталай иш ҳам қилинди, дейиш мумкин.

Социал-иқтисодий тараққиётнинг бир қанча энг муҳим соҳаларида республика бирмунча илгари силжиди, кўп соҳаларда эса бир жойда депсиниб турибди, баъзи соҳаларда ҳатто илгари эгалланган марраларни ҳам бой бермоқда.

Бу ҳол, аввало, экономика соҳасида сезилмоқда. 1983 йилга нисбатан асосий ишлаб чиқариш фондлари 1987 йил бошларигача 25 процент кўпайди ва 21 миллиард сўмликни ташкил этди. Химия ва нефть химияси, машинасозлик тармоқларида ўсиш 27 ва 32 процентни ташкил қилди. Аммо бу имкониятдан фойдаланиш яхшиланмади, балки ёмонлашди. Умуман халқ хўжалигида фондларнинг самарадорлиги 1983 йилги даражага нисбатан 13 банд камайди ва 1986 йилда ҳар сўмлик ишлаб чиқариш фонди ҳисобига самарадорлик атиги 38 тийинни ташкил этди.

Шу салбий ҳодисаларнинг сабаблари ҳам яхши маълум. Бу сабаблар тайёрга айёрлик кайфиятларига берилишдан, ташаббускорлик ва омилкорлик йўқлигидан, янгиликни идрок этмасликдан, масъулиятни зиммага олишдан қўрқишдан иборат. Кўпгина раҳбарларимиз ички резервларни сафарбар қилиш, меҳнат коллективларининг ташаббусини ривожлантириш учун мустақил, равишда дадил қарорлар қабул қилишдан кўра юқоридан ёрдам ва кўрсатма кутишга кўпроқ одатланиб қолганликларини қайта-қайта қайд этишга тўғри келади.

Мутаносиб планлаштирмаслик, топшириқларга тузатиш киритиш каби ярокснз практика давом этиб келмоқда, оёқ остида ётган ресурслар, мавжуд имкониятлардан етарли фойдаланилмай турган пайтда қўшимча дотациялар ажратишни сўровчи илтимосномалар келиб турибди.

Натижада бултур 120 та шаҳар ва район асосий кўрсаткичлар бўйича белгиланган топшириқларни бажара олмади. Ҳар уч корхонанинг бири маҳсулот етказиб бериш топшириғини барбод қилди. 570 та қурилиш ва 173 та транспорт ташкилоти йиллик программани бажармади.

Бу йил аҳвол яхшиланмади, кўпгина соҳаларда эса ҳатто ёмонлашди, саноат маҳсулотининг ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан атиги бир процент ошди. Меҳнат унумдорлиги 2 процент камайди. Шартномавий мажбуриятларнинг бажарилиши бори-йўғи 97,7 процентни ташкил қилди, турдош корхоналарга қарийб 138 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди. Давлат қабули шароитида ишлаётган 33 та бирлашма ва корхонадан 20 таси товар маҳсулот ишлаб чиқариш планини уддалай олмади. Асосий фондларни ишга тушириш тўққиз процент камайди. Юк ва пассажир ташиш плани барбод этилди.

Бу соҳада территориялардаги ва тегишли халқ депутатлари маҳаллий Советларидаги аҳвол қандай? Андижон областидаги (ўртоқ Ж. Ҳасанов корхоналар бу кўрсаткични 95 процент бажарди. Бухоро областида (ўртоқ Н. Н. Нарзуллаев) таннарх юзасидан белгиланган топшириқларни бажармаган корхоналарнинг салмоғи 25 процентни ташкил қилди. Жиззах областида (ўртоқ А. Ш. Ҳабибуллаев) мактаблар ва поликлиникаларни ишга тушириш таъминланмади, бу рўйхатни яна давом эттираверкш мумкин.

Республика маҳаллий Советлари бу масалалар билан шуғулланмаяптилар, деб бўлмайди. Бу масалалар депутатлик комиссияларининг ва ижрокомларнинг мажлисларида ҳам, область, шаҳар, район, посёлка, қишлоқ ва овул Советларининг сессияларида ҳам неча марталаб муҳокама қилинди. Аммо бутун муаммо шундан иборатки, бу масалага ёндашув эскилигича қолаверди — асосан камчиликлар қайд этилди, қабул қилинган қарорларда эса ҳеч кимнинг зиммасига ҳеч қандай масъулият юклатилмади. Шу сабабли буни яна бир бор жуда аниқ-равшан қилиб таъкидлаш зарур: Советлар назоратчилар эмас, четда турувчи кузатувчилр эмас, улар ўз территориясидаги тўла ҳокимиятли хўжайинлардир, шу сабабли улар долзарб масалалар юзасидан ҳамма учун мажбурий бўлган узил-кесил ечимларни топишлари керак. Советларимиз айнан шу ваколатлардан тўла-тўкис фойдаланмаяптилар.

Шу муносабат билан Советларнинг корхоналар ва бирлашмалар билан ўзаро муносабатларидаги янги формаларни ривожлантириш, иқтисодий усулларга кўпроқ таяниш, ўз харажатларини ўзи коплашга ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга, хўжалик ҳисобига дадилроқ ўтиш керак. Ҳозир саноатдаги бригадаларнинг атиги 4 проценти пудрат усулида ишламоқда, қурилишда ишлар ҳажмининг ярмидан камроғи шу усулда бажарилмоқда. Саноатдаги бригадаларнинг атиги 19 проценти хўжалик ҳисобига ўтди. Халқ депутатлари Советлари ўз территориясидаги иқтисодий ишларга оқилона, омилкорлик билан ёндашишни таъминлашлари, янгилик куртакларини қўллаб-қувватлашлари, ривожлантиришлари, меҳнатчиларни ишлаб чиқаришнинг хўжайини эканини сезиш руҳида тарбиялашлари керак. Бу ишда сусткашлик қилиб бўлмайди, яқин вақт ичида барча корхона, ташкилот, хўжаликлар янги иқтисодий иш усулларига қатъий ўтишлари лозим.

Агросаноат комплексини жадал ривожлантириш маҳаллий Советларнинг биринчи галдаги вазифаси бўлиши керак. Биз ишнинг мана шу жуда муҳим соҳасида туб бурилишга эриша олмаганимизни тўғридан-тўғри айтиш лозим, ўртоқлар. Бизда деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш резервлари жуда ва жуда кўп, аммо биз улардан ҳам ҳозирча ниҳоятда ёмон фойдаланяпмиз.

КПСС Марказий Комитети Секретариатининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида агросаноат комплексининг ишлаб чиқариш иқтисодий потенциалидан қониқарсиз фойдаланаётганимиз учун республика партия ташкилотининг фаолияти юз-хотирсиз, принципиал танқид қилинди.

Кейинги 10 йил мобайнида қишлоқ хўжалигига сарфланган капитал маблағ икки ҳисса кўпайган бўлса ҳам, бироқ аграр секторнинг ялпи маҳсулотини кўпайтириш суръатлари кескин пасайиб кетганлиги жуда ташвишланиб қайд этилди. Бултур қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулоти ҳажми ўн биринчи беш йилликдаги ўртача йиллик кўрсаткичга нисбатан ҳатто камайиб, шу давр ичида эришилган даражанинг атиги 95 процентини ташкил қилди. Қишлоқ хўжалигини юритишнинг даражаси пастлиги аҳолини ўзимизда етиштирилган озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга салбий таъсир қилмоқда, шу маҳсулотларни Иттифоқ фондидан етказиб бериш камаймаяпти. Қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришга нисбатан аҳолининг кўпайиши анча илдамроқ бораётганлиги муносабати билан бу масаланинг ўткирлиги янада ортади. Ўзбекистонда аҳолининг ўсиши ўн биринчи беш йилликда ўнинчи беш йилликка нисбатан 18 процент ошди, қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг қўшимча кўпайиши эса 45 процент қисқарди.

Биз пахта-беда алмашлаб экишни суст ўзлаштираётганимиз учун қаттиқ таъналар эшитдик. Жиззах, Қашқадарё, Бухоро, Андижон областларида, Қорақалпоғистон АССРда бундай алмашлаб экиш 20—30 процентни ташкил этмоқда. Ҳозир республика пахтазорларидаги бедапоялар белгилаб қўйилган 25—26 процент ўрнига 13,6 процентни эгаллаб турибди. Биз чигитнинг навларини суриштирмай-нетмай жуда кўпайтириб юбораётганимизни докладчи бу ерда айтиб ўтди. Паст технология хусусиятларига (V—VI типларга) мансуб бўлган пахтани ҳали ҳам жуда кўп етиштиряпмиз.

Механизацияга қарши қолоқ кайфиятлар учун, фан-техника тараққиёти секинлик билан жорий этилаётганлиги учун жуда кескин танқидга учрадик. Пахта териш агрегатларининг қудратли машина паркига эга бўла туриб, терим ишларини механизациялашда ҳамон бир жойда депсиниб турибмиз ва етиштирилган ҳосилнинг 35—40 процентинигина машинада териб оляпмиз.

Ҳар йили область партия комитетлари, область ижроия комитетлари, биз ҳаммамиз пахта теримига ўқувчиларни, студентларни, шаҳарликларни камроқ жалб этиш ёки умуман жалб этмаслик ҳақида гапиряпмиз, терим кампанияси етиб келганида эса буни унутиб қўймоқдамиз. Тожикистонлик қўшниларимиз эса бу масалани бир йил ичида ҳал қилдилар. Наҳотки шундай қилиш учун бизнинг кучқувватимиз, ғайратимиз етмаса?

Шунинг учун ҳали ҳам кўпгина раҳбар ўртоқлар орасида устунлик қилаётган механизацияга қарши консерватив кайфиятларга кескин зарба бериш керак. Ишга шундай киришиш керакки, бу йил ўқувчилар ва студентларни таклиф қилмай ҳамма ҳосилни териб олайлик. Бунинг учун бизда ҳамма нарса: техника ҳам, одамлар ҳам, ҳатто ортиқча меҳнат ресурслари ҳам бор. Область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари, Давлат агросаноат комитети ва унинг жойлардаги органлари бу йўлда катта ташкилотчилик иши ўтказишлари керак.

Суғоришни ривожлантиришга қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органлари масъулиятсизларча ёндашаётганликлари оқибатида пахтачилик ва бошқа тармоқлар катта зарар кўрмоқда. Давлат агросаноат комитети (ўртоқ И. Х. Жўрабеков), Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги (ўртоқ К. С. Сапаев), «Главсредазирсовхозстрой» (ўртоқ Э. Т. Турсунов), Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети (ўртоқ Т. Б. Боймиров) ҳамда кўпгина колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари суғориш ва зовур-коллектор тармоқларини ўз вақтида ремонт қилиш ҳақида ғамхўрлик қилмаяптилар. Натижада экинзорларни шўр босиб, ишдан чиқиб қолмоқда. Ҳозир республикада ўртача ва қаттиқ шўрланган 700 минг гектардан кўпроқ суғориладиган ер бор. Бундай ерлар Қорақалпоғистон АССРда, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё, Сирдарё ва Хоразм областларида айниқса кўп. Аммо шунга қарамай бу ерларнинг ҳолатини яхшилаш учун кам пул ажратилмоқда.

Ер — бизнинг асосий бойлигимиз. Хўш, биз унга қандай муносабатда бўляпмиз? Очиғини айтсам: ёмон, жуда ёмон муносабатда бўляпмиз. Ўз ерини астойдил севадиган ажойиб деҳқонлар меҳнат қилаётган бизнинг Ўзбекистонимизда мана шундай бўляпти. Нега? Чунки кейинги вақтларда ерга беғамлик билан бепарво муносабатда бўлинди.

Депутатимиз, СССРнинг космонавт-учувчиси ўртоқ В. А. Жонибеков шу минбардан сўзлаган нутқида бизда ўз ҳолига ташлаб қўйилган ерлар қанчалигини, ботқоқликлар, сийрак экинзорлар қанчалигини космонавтлар яхши билишларини айтди. Буларнинг ҳаммаси зовурлар. суғориш системалари ёмон ишлаётганлигининг натижасидир. Ер — ҳаммамизнинг муштарак бойлигимиз, элни ер боқади. Модомики шундай экан, унга шундай муносабатда бўлиш яхшими? Кейинги йилларда биз кўпгина янги ерларни ўзлаштирдик, аммо улардан тўғри фойдаланишга жиддий эътибор бермадик.

Энди биз беш йиллик охирига бориб ўзлаштириб бўлинган ҳамда ўз ҳолига ташлаб қўйилган ҳамма ерларни лозим даражада тартибга келтиришга қарор қилдик.

Сув хўжалиги қурилиши тарихига бир назар ташланг. Халқимиз қандай меҳнат қилганини бир эсга олинг, экскаваторлар ҳам, машиналар ҳам йўқ эди. Ўн минглаб, юз минглаб кишилар меҳнат қаҳрамонлиги намуналарини кўрсатиб, қисқа муддатлар ичида кетмон билан каналлар ҳам қазишган, зовурларни тозалашган эди. Энди эса кўпчиликда тайёрга айёрлик кайфиятлари пайдо бўлди. Баъзи колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари кимдир келиб, уларнинг ариқ ва каналларини экскаватор билан тозалаб бериши керак деб ҳисобламоқдалар.

Ҳозир биз ҳаммамиз ишимизни қатъиян қайта қуриб олишимиз, ерга ва сувдан фойдаланишга оид масалаларда қатъий тартиб ўрнатишимиз керак. Бизда сув проблемаси жуда ўткир проблемадир. Шундай бўлсада, ҳозирдаёқ йил бошидан буён 800 миллион куб метр сув ортиқча сарфланди. Ҳар гектар ерга 14,5 минг куб метр сув истеъмол қиляпмиз. Бу жуда кўп бўлиб, исрофгарчиликдир.

Область ижроия комитетлари, район ижроия комитетлари барча ноқулай ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун бутун ресурсларни сафарбар этишлари лозим. Барча ерларни тартибга келтирувчи курашга ҳамма нарсани: техникани ҳам ишга солиш, одамларни ҳам оёққа турғазиш керак.

Мева-сабзавотчиликни ривожлантириш учун имкониятларимиздан суст фойдаланилмоқда. Ҳар беш хўжаликнинг бирида гектар бошига 70 центнердан кам сабзавот олинмоқда. Қорақалпоғистонда, Қашқадарё ва Навоий областларида аҳоли жон бошига 50—80 килограммдан сабзавот ёки ҳар бир киши ҳисобига 9—20 килограммдан мева етиштирилаётгани нормал ҳолми ахир? Биз теплицаларнинг ҳар бир квадрат метридан мамлакатдаги ўртача даражага қараганда 3 баравар кам сабзавот оляпмиз. Теплица хўжалигини ривожлантириш учун юз миллионлаб сўм маблағ сарфланганлигига қарамай бизда ҳар квадрат метрдан олинадиган ҳосилдорлик 7 килограммни, айни вақтда эса мамлакатда 20 килограммни ташкил этади.

Ёки етиштирилган маҳсулотни сақлаш масалаласини олиб кўрайлик. Андижон, Бухоро ва Самарқанд областларида омборхоналар билан таъминланиш даражаси эҳтиёжнинг 40 процентидан ошмайди.

Республикада қанча асал етиштиришимизни биласизми? Менга шундай справка беришди: ҳар бир киши ҳисобига 400—450 грамм ёки ҳар куни бир ярим граммдан асал етиштириляпти. Айни вақтда ҳар йили республикага 57 минг тонна кондитер маҳсулотлари келтиряпмиз. Бизнинг қулай иқлим шароитимиз ўз талаб-эҳтиёжимизни батамом қондирибгина қолмай, шу билан бирга мамлакат марказий районларига етказиб бериш учун асал, бошқа қимматли маҳсулотлар етиштиришни ўнлаб баравар кўпайтириш имконини беради. Фақат ўзини оқлашга уринмай, балки ишлаш керак.

Балиқчилик тўғрисида бир-икки оғиз сўз. Давлат комитети ихтиёрида ҳисобга олинган 11,5 минг гектар кўл-ҳовузлар бор, агар ҳар гектаридан 30—40 центнер балиқ олинган тақдирда, биз қўшимча 7—8 минг тонна балиқ етиштира оламиз ва уни 35 минг тоннагача етказамиз. Бунинг учун ҳеч қандай капитал маблағ талаб этилмайди. Фақат куч сарфланса бўлгани.

Хўш, бизда ўрмон хўжалигининг аҳволи қандай? Кейинги ўн йил ичида 315 минг гектар майдонга дов-дарахт экилди, шулардан салкам 105 минг гектари нобуд бўлди. Бизга эса: нима учун сизлар ўрмон хўжалиги министри ўртоқ П. Ю. Юсуповни лавозимидан олдингиз? — деб савол беришмоқда. Хўш, бунинг учун унга орден бериш керакмиди?

Чорвачиликнинг сурункали қолоқлигига барҳам берилмаган. Бу тармоқ ҳамон экстенсив ривожланмоқда. Фермалар маҳсулдорлиги жуда паст. Мол гўшти ва сут етиштирувчи қувватлардан қониқарсиз фойдаланилмоқда. 1976 — 1985 йиллар мобайнида Ўзбекистонга 310 минг бошдан зиёд зотли ғунажин келтирилганига қарамай, сигирлар атиги 100 минг бош кўпайди. Давлат жуда катта маблағ сарфлади-ю, самарадан эса дарак йўқ. Ахир бунга кимдир жавоб бериши керак-ку?

Қўй ва эчкилар туёғи аёвсиз қисқариб бормоқда, тўрт йилнинг ўзидагина қўй ва эчкилар бир миллион бошдан зиёд камайди. Кейинги 20 йил мобайнида отлар камайиб, 136 минг бошдан 89 минг бошга тушиб қолди, қуёнлар сони 193 мингтадан 50 мингтагача камайди, туялар атиги 24 минг бош қолди, 1940 йилда улар 42 минг бош эди. Нима, бизда шарт-шароитлар қолмадими? Ҳозир республикада 23 миллион гектар чўл бор.

Озиқ-овқат ресурсларини тўлдириш учун бошқа имкониятлардан ҳам қониқарсиз фойдаланилмоқда. Корхона ва ташкилотлар ёрдамчи хўжаликлари сони кўпаймаяпти. Ўрта ҳисобда ҳар бир ёрдамчи хўжалик атиги 5 тонна гўшт ва 7 тонна сут етиштирмоқда. Биз республика Министрлар Советига ана шу иш билан шуғулланишни топширган эдик. Бутун ташкилотчилик иши навбатдаги кенгашлар ва ҳар хил тадбирлардан иборат бўлиб қолди. Область ижроия комитетларида ҳам худди шундай бўлди.

Биз ем-хашак етиштиришни янада яхшилаш учун кўп иш қилишимиз керак. Партия, совет ва агросаноат органлари давлат ресурсларидан кўп миқдорда концентрат озуқа олишга одатланиб қолишган. Кейинги ўн йил ичида бундай озуқа истеъмол қилиш ҳажми икки баравар кўпайди. Самарқанд области ва бошқа областларда ем-хашак етиштириш ҳамда унинг сифати хусусида жиддий камчиликлар очиб ташланди.

Адолат юзасидан шуни қайд этиш керакки, ҳозир чорвачиликдаги аҳвол бирмунча яхшиланмоқда. Силжиш рўй беряпти, маҳсулот тайёрлаш биринчи квартал планлари ортиғи билан бажарилди, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 10 процент кўп сут, 9 процент кўп тухум сотилди. Пландаги 890 минг тонна ўрнига сут харид қилишни бир миллион тоннага етказиш мақсади қўйилган. Бу партия ташкилотининг, айниқса Советларимизнинг жанговар вазифасидир.

Ўртоқлар, биз ем-хашак ўрим-йиғимига анча барвақт киришдик. Бугунги кунгача ўтган йилнинг шу давридагига қараганда икки баравардан кўпроқ хашак тайёрланди. Аммо сўнгги уч-тўрт кун ичида хотиржамлик юз берди. Ҳаво яхши, сув етарли бўлса ҳам кам ҳосил олаётган областлар бор. Ҳар бир шартли қорамол бошига 21 озуқа бирлиги бўлиши ёки 7 миллион тоннадан кўпроқ озуқа бирлиги тайёрланиши керак.

Қишлоқ хўжалиги ривожланишидаги камчиликлар ва турғун ҳолатлар меҳнат унумдорлигининг пасайиб кетишига олиб келди. Умуман мамлакатда ҳар бир ходим ҳисобига 7,4 минг сўмлик ялпи ҳосил етиштирилаётган бўлса, республикамизда бор-йўғи 3,9 минг сўмлик шундай ҳосил етиштирилмоқда. Сурункали зиён кўриб ишлаётган колхоз ва совхозлар сони камаймаяпти. Бундай хўжаликлар ҳиссасига экин майдонларининг ярми, барча фондларнинг учдан бири тўғри келса ҳам, улар ялпи маҳсулотнинг фақат 13 процентини олмоқдалар, холос.

Республика Давлат агросаноат комитети, ўртоқ И. Х. Жўрабеков сиз ва сизнинг ўринбосарларингиз, область ижроия комитетлари, район ижроия комитетларининг, район агросаноат бирлашмалари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ана шу масалаларнинг ҳаммасини синчиклаб ўрганишлари ва енг шимариб уларни ҳал этишлари керак.

КПСС Марказий Комитети Секретариатидаги муҳокама якунлари ва агросаноат комплекси ишини тубдан яхшилаш юзасидан Ўзбекистон олдига қўйилган вазифалар яқин орада республика партия ташкилоти активининг йиғилишида муҳокама қилинади. Биз партия, давлат манфаатларини ўйлаб танқиддан хулосалар чиқариб олишимиз шарт. Бу — биз учун ниҳоятда муҳим ва зарур қарордир. Ҳозир шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, бу ишда маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, халқ депутатлари бизнинг барча активларимиз ғоят бевосита, ниҳоятда фаол иштирок этишлари зарур.

Ўртоқлар, бошқа тармоқлардаги аҳволни таҳлил қилиб ўтирмайман. Докладда бу ҳақда айтилган. Диққат-эътиборингизни социал соҳада ва идеологик ишда йиғилиб қолган муаммоларга қаратмоқчиман. Аввало, биз уй-жой масаласини ғайрат-шижоат билан ҳал этишимиз керак. Афсуски, 2000 йилгача ҳар бир оилани квартира ёки уй билан таъминлаш программаси бизда ҳозиргача тузилгани йўқ. Нотиқлар ҳам буни таъкидлашди. Тўрт ой якунларини кўриб чиқайлик. Уй-жой, мактаблар, мактабгача болалар муассасаларини ишга тушириш планлари ёмон бажарилмоқда. Айни вақтда сўнгги 10 йил ичида қанчадан-қанча маблағлар ўзлаштирилмай қолди. Ижроия комитетларимиз, Советларимиз қаёққа қараган эдилар? Ўқитувчилар съездида республикадаги 600 га яқин мактаб биноси авария ҳолатида эканлиги айтиб ўтилди. Шундай бўлса ҳам ижроия комитетлар сўнгги йилларнинг ўзидаёқ 364 маъмурий бино қурганликларига нима деса бўлади? Шу боисдан ҳам халқ сиз билан бизни тўғри танқид қилмоқда.

Кўпгина мактабгача болалар муассасалари, касалхоналарнинг аҳволи қандай? Область, шаҳар ва район Советлари ана шу участкадаги ишнинг аҳволини батафсил ўрганишлари керак. Планлар асосланган бўлиши ва уларнинг бажарилиши учун барча маҳаллий резервлар ва имкониятлар сафарбар қилиниши даркор.

Аҳоли учун товарлар ишлаб чиқаришдек муҳим муаммони олиб кўрайлик. Республикамизда шундай буюмларни ишлаб чиқариш учун наҳотки имконият бўлмаса? Айни вақтда айрим область ижроия комитетлари, шаҳар ва район ижроия комитетлари товарлар ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишни кенгайтириш юзасидан комплекс программа топшириқлари бажарилишини таъминлаш борасида хўжалик раҳбарларига зарур талабчанлик кўрсатмаяптилар. Бу муаммонинг социал-иқтисодий аҳамиятига етарлича баҳо бермасликнинг худди ўзидир. Аҳолини халқ истеъмоли товарлари билан таъминлаш учун талабчанликни ошириш керак.

Меҳнаткашларга савдо ва маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш учун ҳам кўп иш қилиш лозим. Ҳокимиятнинг маҳаллий органлари айби билан хўжаликлар томонидан сабзавот ва мевани бозорда сотишни кескин кўпайтириш юзасидан бериб қўйилган имкониятлардан фойдаланилмаяпти. Гарчи аҳолига мева, сабзавот маҳсулотларининг 30 процентини сотишга ижозат берилган бўлса ҳам, ўтган йили бундай маҳсулотнинг 1 процентдан камроғи сотилди. Аҳвол бу йил ҳам ўнглаб олинмаяпти. Бозордаги нарх ўтган йилдагига қараганда 20—25 процент юқори эканлиги бежиз эмас.

Республикадаги 200 та аҳоли пунктида савдо дўконлари йўқ. Бунинг устига кўпгина маблағлар ўзлаштирилмай қолмоқда. Нега магазинлар ва бошқа социал маданий объектларни қурмаяпсизлар? — деб сўрасангиз кўпчилик материаллар йўқлигини рўкач қилади. Фақат тахта-ёғоч тақчиллигига қўшилса бўлади, аммо бу борада ҳам бизга йўлни кенг очиб қўйишди. Биз тўртта ўрмон саноати хўжалиги бунёд этишимиз керак. Аммо улар ниҳоятда секин қурилмоқда, у ерларга одамлар етарлича жўнатилмаяпти. Ажратилган маблағлар ёмон ўзлаштирилмоқда.

Аввалгидек, экономикага ҳам, маънавий-сиёсий вазиятга ҳам, кадрларни тарбиялашга ҳам қўшиб ёзишлар жиддий путур етказмоқда. Ўтказилган текширувлар натижасида маиший хизмат корхоналарининг учтасидан биттасида, саноат ва қурилишдаги корхоналарнинг бештасидан биттасида, қишлоқ хўжалигидаги бўлинмаларнинг олтитасидан биттасида қўшиб ёзишлар борлиги аниқланди. Қўшиб ёзишлар транспортда ҳам жуда кўп.

Ўтган йили ҳисоботлардан нари-дан-бери, жуда кўп камчиликлар билан бунёд этилган 45 минг квадрат метрдан кўпроқ, шу йилнинг биринчи кварталида эса 20 минг квадрат метрдан кўпроқ уй-жой чиқариб ташланди. Бунга қачон барҳам берилади? Ижроия комитетларимиз ўзи қаерда? Наҳотки, Марказий Комитетда ҳар кварталда бу масалаларни кўриб чиқиб, баъзи одамлардан партия билетларини тортиб олиб, бошқаларини ишдан бўшатиш шарт бўлса? Ана шу иллат билан курашда депутатларнинг фаоллиги ва масъулиятини ошириш керак. Объектларни қабул қилиш тўғрисидаги ҳужжатларга қўл қўяётган раҳбарларга алоҳида талабчанлик кўрсатиш керак.

Республикадаги оператив аҳвол ҳамон кескин бўлиб турибди. Гарчи шу йилнинг тўрт ойи мобайнида оғир жиноятлар 17 процент камайган бўлса ҳам, Қорақалпоғистон АССР, Андижон, Хоразм, Сирдарё областларида ва Тошкент шаҳрида ҳуқуқ бузишларнинг умумий сони кўпайди. Кўпгина жиноятлар очилмай қолмоқда. Айни вақтда гражданларни асоссиз тарзда жавобгарликка тортиш ва жазолаш фактларига йўл қўйилмоқда.

Ичкиликбозлик ва гиёҳвандликка қарши курашни ташкил этиш катта ташвиш туғдирмоқда. Ўтган йили маст ҳайдовчилар қилмиши туфайли 1300 йўл-транспорт ҳодисаси содир бўлди. Оқибатда 267 киши ҳалок бўлди, 1600 га яқин киши жароҳатланиб, мажруҳ бўлиб қолди. Аптекалар ва даволаш муассасаларидан наркотик моддаларни ўғирлаш икки баравар кўпайди. Ўспиринлар маст бўлиб олиб ёки наркотик моддалар таъсирида қилаётган жиноятлар кўпайиб бораётганлигига айниқса тоқат қилиб бўлмайди. Демак, ҳуқуқ муҳофазаси органларининг фаолиятини кучайтириш билан бир қаторда ана шу хавфли ҳодисаларга қарши курашга бутун жамоатчиликни ҳам сафарбар этиш керак.

Зиммамизда ана шундай вазифалар турибди. Бу вазифаларни ҳал этиш кўп жиҳатдан Советлар ижроия комитетларининг ишига, уларнинг ишчанлиги, ташаббускорлиги ва талабчанлигига боғлиқдир. Бизда қўлидан кўп иш келадиган ижроия комитет раислари ва уларнинг ўринбосарлари бор. Биз яқинда бунёд этилганлигига 15 йил тўлган Советобод шаҳрини ободончилик соҳасидаги яхши ишлари ва бошқа кўрсаткичлари учун республика Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотладик. Ана шу ажойиб шаҳарнинг меҳнаткашлари, шаҳар бунёд этилган кундан бошлабоқ шаҳар ижроия комитетига бошчилик қилаётган С. М. Меҳмонов қандай ишлаётганлигини ўзингиз бориб кўришингиз мумкин.

Шу шаҳар ёнида область маркази Андижон жойлашган, бу ердаги уйларда иссиқ сув у ёқда турсин совуғи ҳам йўқ. Шаҳар кўчалари дурустроқ тозаланмайди. Область маркази коммунал хизмати идораси устидан кўпгина эътирозлар ва шикоятлар тушмоқда. Бу ўринда ижроия комитет раҳбарларининг иш услуби ва методларига кўп нарса боғлиқ. Ҳар бир одам ўз шаҳри ва районининг эгаси эканлигини ҳис этмоғи учун кўпдан-кўп мажлислардан аниқ ишларга ўтиш пайти келди. Бизнинг кўпгина аҳоли пунктларимиз ва қишлоқларимизга назар ташланг. Қачонгача биз уларнинг кўримсизлиги билан муроса қилиб келамиз? Советлар партия органлари ва ташкилотлар билан биргаликда ташкилотчилик ва назорат ишини кучайтиришнинг, ўзининг барча бўғинлари фаолиятини такомиллаштиришнинг янада самарали йўлларини топиши керак.

Баъзан кишн танг қоладиган воқеалар бўлмоқда. Китоб районидаги Карл Маркс номли колхозда болалар боғчаси қуриб ишга туширилди. Бу жуда соз. Аммо республика Олий Совети депутати О. С. Худоёрова айтганидек, бу болалар боғчасида энг зарур нарсалар, яъни кроватлар, кўрпа-тўшак, идиш-товоқ ва ҳатто вилка-қошиқлар ҳам йўқ. Партия комитетлари, советларнинг партия группалари ана шундай фактларга эътибор беришлари, кўтарилган масалаларнинг кўриб чиқилиши учун ҳамма даражадаги мансабдор шахслардан ниҳоятда қаттиқ талаб қилишлари керак. Бу партия ва давлат интизомини мустаҳкамлаш, барча кадрларимизнинг масъулиятини ошириш учун принципиал муҳим аҳамиятга эгадир.

Советлар фаолиятини қайта қуриш ва социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш учун улар таъсирини кучайтириш барча ишлаб чиқариш ва жамоат ишларида ҳар бир депутатнинг фаол иштирокисиз амалга ошмайди. Халқнинг ваколатли намояндаси бўлган депутат меҳнаткашларнинг хоҳиш-иродасини қаттиқ туриб, собитқадамлик ва зўр ғайрат билан амалга ошириши лозим. Сайловчиларнинг наказини бажараётган, одамларнинг манфаатини ҳимоя қилаётган депутат учун у кира олмайдиган идора ҳам, унинг учун эшиги ёпиқ бўлган муассаса ҳам, унга ҳисоб бермайдиган мансабдор шахс ҳам йўқ.

Хуллас, Советлар ижодкорлик билан, янгичасига ишлашлари, қайта қуриш жабҳасида салмоқли натижаларга эришишлари лозим. Ҳозир партия комитетларида кўпгина эскириб қолган шаблонлардан воз кечилаётганлигини биласиз. Келинг, биргаликда партиявий ишга ҳам, совет ишига ҳам жўшқинлик бахш этайлик, бу ишда чинакамига демократик, ленинча анъаналарни қарор топтирайлик.

Республика органлари аппарати иши ҳам жиддий қайта қуришга муҳтождир. Бизда 58 министрлик, давлат комитетлари ва идоралар бор. Уларда 11 мингдан кўпроқ одам ишламоқда. Республика Министрлар Совети министрликлар, давлат комитетлари ва идоралар ишига талабчанликни ошириши ҳамда топширилган иш учун улардан қаттиқроқ талаб қилиши керак.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми кўпроқ фаоллик, ташаббускорлик ва қатъият кўрсатиши лозим. У қабул қилинган қарорлар қандай бажарилаётганлигини синчковлик билан назорат қилиши, қонунларга сўзсиз риоя этилишига эришиши керак.

Давлат, хўжалик органларини, халқ депутатлари Советларини қайта қуриш аввало кадрларга боғлиқ. Ижроия комитетларга янгича фикрловчи, ташаббускор, қатъиятли кишилар, ҳар қандай тазйиққа қарамай меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қила оладиган, партия йўлини ҳаётга татбиқ этадиган, кенг ошкоралик ва демократизм шароитида ишлаб, социал адолат принципларига қатъий риоя қилинишини таъминлайдиган кишилар бошчилик қилишлари керак.

Советлар фаолиятини қайта қуришнинг етакчи кучи — коммунистлардир. Вазифа — Совет органларидаги партия группалари ва ташкилотларининг ролини оширишдан, Советлар фаолиятида демократик принципларни тўла-тўкис амалга ошириш учун зарур шароитларни яратишдан иборат.

Ўртоқлар! Шонли воқеа — Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги тобора яқинлашиб келмоқда. Ҳали ҳал қилинмаган кўпгина муаммолар бор, биз жуда мураккаб вазифаларни бажаришимиз керак. Аммо муваффақиятга эришмоғимиз учун бизда энг асосий омил бор: бу — халқнинг Октябрь ишига садоқатида, унинг ўз жонажон Совет ҳокимиятига чексиз ишончида, бу — халқнинг жипслигида, партиянинг қайта қуриш ва жадаллаштириш йўлини халқ қизғин қўллаб-қувватлаётганлигидадир.

Омманинг куч-ғайратини ривожлантириш, шонли юбилейни муносиб кутиб олиш, КПСС XXVII съезди қарорларини, ўн иккинчи беш йилликнинг бунёдкорлик планларини муваффақиятли бажариш бизнинг бурчимиздир.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ V СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИНИНГ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетининг раиси В. А. ХАЙДУРОВ доклади

Депутат ўртоқлар!

Республика Халқ контроли комитетининг Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясида ҳисоб бериши — партия органлари меҳнаткашларни жамоат ишларини бошқаришга жалб этишнинг, социалистик демократияни янада ривожлантириш ва кенгайтиришнинг таъсирчан воситаларидан бири бўлган халқ контроли органларига нақадар катта аҳамият бераётганлигининг яна бир ёрқин далилидир.

Партиямиз меҳнаткашларнинг халқ контроли органларидаги ишини халқ манфаатларини ҳимоя қилишда уларнинг сиёсий етуклиги ва фаоллигини ривожлантиришнинг, ишга давлат манфаатлари нуқтаи назаридан ёндашувини, жамоат мулкига соҳибларча муносабатда бўлишини тарбиялашнинг муҳим формаси, деб ҳисобламоқда.

Республика халқ контроли органлари партия XXVII съезди қарорларига, КПСС Марказий Комитетининг шундан кейинги Пленумлари қарорларига СССРда Халқ контроли тўғрисидаги Қонун қоидаларига амал қилиб, партия ва совет органларининг, кенг жамоатчиликнинг ёрдами ва мададига таяниб, партия кўрсатмалари, совет қонунлари ва ҳукумат қарорлари бажарилишини текшириш юзасидан муайян амалий ишларни олиб бормоқда. Улар мунтазам ва ҳар томонлама контрол қилиш йўли билан хўжалик турмуши ва бошқаришнинг ҳамма жиҳатларига таъсир ўтказишни, жамиятни социал-иқтисодий ривожлантириш ва янгилашни жадаллаштириш, интизом ва тартибни мустаҳкамлаш вазифаларининг ҳал этилишига кўмаклашишни ўзларининг биринчи галдаги вазифаси деб биладилар.

Кўп текширишларнинг якунлари республика Халқ контроли комитетининг мажлисларида муҳокама қилинди, партия ва совет органлари, республика министрликлари ва идоралари кўриб чиқиши учун топширилди, энг муҳим масалалар юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига, республика Олий Совети Президиуми ва ҳукуматига ахборот берилди. Уларнинг баъзилари юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди. Шунингдек, биз текшириш материалларини Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссияларига мунтазам тақдим этмоқдамиз, бизнинг ходимларимиз доимий комиссиялар фаолиятида иштирок этмоқдалар.

Кўп ҳолларда текшириш натижалари юзасидан амалга оширилган чора-тадбирлар ишларнинг аҳволини ўнглаб олишга, камчиликлар ва бузилишларнинг олдини олишга, мавжуд резервларни ишга солишга ёрдам берди.

Зиммамиздаги катта ва масъулиятли вазифалар биздан ишни ташкил этишни яхшилаш, унинг услуби ва методларини такомиллаштириш йўлларини излашни талаб қилди. Республика Халқ контроли комитети ўз фаолиятини қайта қурар экан, ишларни янада аниқ планлаштириш, текшириш сифатини ошириш, пировард натижаларга эришиш масалаларини биринчи ўринга қўймоқда. Текширишлар кам-роқ, аммо асосий масалалар юзасидангина планлаштириладиган бўлди. Бунинг устига уларнинг ярми партия комиссиялари, Советларнинг доимий комиссиялари, бошқа жамоат ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, шунингдек, идоралараро контролни амалга оширадиган ташкилотлар билан биргаликда ўтказилмоқда. Бу эса кўпроқ комплекс ва муфассал текшириш ўтказиш, министрликлар, идоралар, корхоналар хўжалик фаолиятининг ҳамма жиҳатларини тўла қамраб олиш, шунингдек, олдин қабул қилинган қарорлар ижросини контрол қилиш билан яхшироқ шуғулланишга имкон бермоқда.

Халқ контроли органларининг куч-ғайратлари экономикани интенсивлашни, корхоналарни ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплашга, кўп сменали иш режимига ўтказиш тадбирларининг оғишмай амалга оширилишини, ресурсларни тежайдиган технологиялар, меҳнатни ташкил этишнинг хўжалик ҳисоби формалари жорий этилишини контрол қилиб боришга қаратилмоқда. Хўжалик механизмини ва бошқаришни такомиллаштиришга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, иш сифатини оширишга, харажатларни қисқартирувчи механизмни қарор топтиришга, иқтисод қилиш ва тежамкорликка, социал адолат принципларига риоя этилишига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Лекин комитетлар ва группалар иши даражасини партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь Пленуми, СССР Олий Совети сессияси белгилаб берган вазифалар юксаклигига кўтаришни, бу ишлар натижадорлигини таъминлашни, унинг нуқсонлар олдини оладиган, профилактика тусида бўлишини, шу йўл билан халқ контроли органлари ходимларининг тафаккурини қайта қуришга эришишни ўз фаолиятимизни қайта қуришдаги энг муҳим иш, деб биламиз. Қайта қуришга қодир бўлмаган кишиларни эса биз алмаштиряпмиз. Бу ишда ҳозир ходимлар аттестациядан ўтказилаётганлиги бизга ёрдам бермоқда.

Текширишнинг ўзи мақсад эмаслигини, қонун-қоидалар бузилишини қайд қилиб қўйиш учунгина текшириш ўтказиш мумкин эмаслигини яхши биламиз. Ўтказилаётган текширишлар давомида ва уларнинг натижалари асосида аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан зарур чора-тадбирларни кўриш, ишдаги ўпирилишларнинг олдини олиш — контрол фаолиятини қайта қуришнинг асосий йўналишларидан биридир.

Контрол таъсирчанлигини кучайтириш, айбдор шахсларга нисбатан камчиликларнинг олдини олиш учун жамоат таъсири ва ошкоралик чоралари кенг қўлланиладиган бўлиб қолди. Қоида сифатида комитетларнинг қарорлари меҳнат коллективларига етказилмоқда, бунинг устига ана шу масалалар хусусидаги йиғилишларда текширишни ўтказган ходимлар иштирок этадилар ва сўзга чиқадилар.

Комитетларнинг мансабдор коммунистларнинг нотўғри ҳаракатлари тўғрисидаги қарорлари бошланғич партия ташкилотлари, партия комитетлари эътиборига, албатта, ҳавола қилинади.

Ўтган йилнинг охири ва шу йилнинг бошларида областлар, шаҳарлар ва районларда халқ контроли комитетлари ва группалари фойдаланаётган ошкораликнинг кўргазмали воситалари кўриги бўлди. Бу кўрик текширишлар самарадорлигини оширишга ёрдам берди.

Матбуот, радио ва телевидение халқ контроли ишида, унинг ошкоралигини оширишда катта ёрдам бермоқда. Жамоатчилик фикрига таяниш, қонун-қоидалар бузилишини келтириб чиқараётган сабабларни меҳнаткашлар кенг муҳокама қилиши контролнинг таъсирчанлигини анча ошириб, унинг демократик асосларини кенгайтирмоқда.

Афсуски, ҳамма ишларимизнинг кўнгилдагидек бўлишига эриша олганимиз йўқ. Фаолиятимиз ҳозирча қайта қуриш вазифаларига унча мос келмаяпти.

Партиямиз иқтисодий сиёсатининг аниқ ифодаси бўлган давлат планлари ва топшириқларининг ижросини контрол қилиш биз учун муҳим иш бўлиб қолаверади. Маълумки, халқ хўжалиги планларини амалга оширишда ҳар бир министрлик ва корхона шартнома асосида маҳсулот етказиб бериши ҳамда ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турлари топшириқларини бажариши ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Шуни ҳисобга олиб, комитетларимиз шартнома интизомига риоя этилишини контрол қилишни кучайтирдилар.

Шу масала юзасидан маҳаллий, енгил, сут, нон саноатлари корхоналарида, халқ хўжалигининг бошқа бир қанча тармоқларида текшириш ўтказилди. Шартнома интизомини жиддий бузиш ҳоллари аниқланди. Камчиликларни тугатиш юзасидан муайян чоралар кўрилди. Бироқ ишларнинг аҳволи маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини ҳам ҳисобга олганда, маҳсулотларни реализация қилиш планларининг бажарилишини таъминлаш масалаларига халқ контроли органларининг фаол аралашувларини тақозо этмоқда. Шуни ҳам айтиш керакки, республика комитети ва жойлардаги халқ контроли органлари планлар ва шартномага мувофиқ маҳсулот етказиб беришни барбод қилиш фактларига кўпинча бефарқ қарамоқдалар, давлатга зарар етказишда айбдор бўлган шахсларга нисбатан тегишли жавобгарликни талаб қилмаяптилар. Тошкент, Самарқанд область, Урганч, Жиззах, Бекобод шаҳар, Хўжайли, Хива район халқ контроли комитетлари ва бошқа комитетлар бу масалалар билан ҳали кам шуғулланмоқдалар.

Республика халқ контроли органлари КПСС Марказий Комитетининг давлат планлари бажарилишини текширишни амалга ошириш чоғида қўшиб ёзиш, давлатни алдашга ҳар қандай уриниш фактларига қарши қатъий кураш олиб бориш ҳақидаги талабини дастуриламал деб қабул қилдилар. Бундай фактлар эса, афсуски, ҳали бутунлай тугатилмаган.

Масалан, республика комитети Прокуратура, Марказий статистика бошқармаси, Ўзбекистон ССР Госснаби ва Ўзбекистон Давлат стандартлар комитети билан биргаликда Бинокорлик материаллари саноати министрлиги системасида ўтказган текшириш чоғида фонд интизомини қўпол бузиш, планга қўшиб ёзиш фактлари аниқланди, шу муносабат билан 14 минг сўмлик мукофот асоссиз тўланганлиги маълум бўлди.

Текшириш натижалари республика комитетининг мажлисида муҳокама қилинди ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига, республика ҳукуматига маълум қилинди. Комитет қарорига мувофиқ маҳсулот етказиб беришни ҳам ҳисобга олганда реализация ҳажмига қўшиб ёзилган 1,9 миллион сўм планни бажариш тўғрисидаги ҳисоботдан чиқариб ташланди. Ғайриқонуний мукофотлар бериш йўли билан етказилган зарарни ундириб олиш чоралари кўрилди.

Ёки бошқа бир мисол. «Ташавтоматика» заводи раҳбарлари 1986 йилнинг биринчи ярмида товар маҳсулоти планининг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботга 1,3 миллион сўм қўшиб ёзганлар, соф норматив маҳсулотга эса 700 минг сўмдан кўпроқ қўшиб ёзганлар. Кўпинча истеъмолчилар билан тил бириктирилиб, аслида тайёрланмаган ва комплектланмаган маҳсулотни жавобгарликни бўйнига олиб сақлаш учун қабул қилиш йўли билан товарсиз операциялар амалга оширилган ва улар планнинг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботга киритилган. Истеъмолчилар бракка чиқариб, қайтариб юборган буюмлар кўпинча кирим дафтарида қайд этилмаган ва планларни бажариш тўғрисидаги ҳисоботдан чиқариб ташланмаган.

«Средазкабель», «Средазэлектроаппарат» ишлаб чиқариш бирлашмалари, Самарқанд ва Олмалиқ химия заводлари, Қўқон суперфосфат заводи, Тошкент канop фабрикаси, пахтачилик машинасозлиги Бош бошқармасининг Тошкентдаги ремонт-қурилиш ва монтаж бошқармаси, бошқа бир қанча корхоналар ва ташкилотлар фаолиятида ҳам шунга ўхшаш камчиликлар очиб ташланди. Бу корхоналарда йўл қўйилган қўшиб ёзишлар ва кўзбўямачиликлар учун республика комитети 6 нафар мансабдор шахсни ишдан бўшатди, баъзиларининг эса маошидан ушлаб қолинди, уларнинг ишларидаги камчиликлар тўғрисида тегишли партия ташкилотларига хабар берилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси республика Халқ контроли комитетининг материаллари асосида «Ташавтоматика» заводи директори Волошинни партия сафидан ўчирди, у вазифасидан бўшатилди.

Ўзбекистон ССР Прокуратураси луб саноати корхоналарида ва «Ташавтоматика» заводида йўл қўйилган қўшиб ёзишлар ва хўжасизлик фактлари юзасидан тергов олиб бормоқда.

Қўшиб ёзиш фактлари аниқланган тақдирда бу ҳақда тегишли партия ва совет органларини хабардор қилиш комитетлар ишида қоида бўлиб қолди.

Комитет ва унинг жойлардаги органлари партия томонидан қўйилган вазифаларнинг муҳимлигини ҳисобга олиб фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини модернизациялашни контрол қилиш ишларини қайта қуриш чораларини ҳам кўрмоқда.

Комитет текширган вақтда аниқланишича, Ўрта Осиё озиқ-овқат саноати илмий-тадқиқот ва лойиҳа-конструкторлик институти ишида жиддий нуқсонлар мавжуд. Институт озиқ-овқат саноатининг асосий йўналишларини ишлаб чиқиш, Ўрта Осиёда ана шу тармоқни узоқ муддатда ривожлантириш прогнозларини тайёрлаш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг янги технология схемаларини яратиш юзасидан ўз зиммасига юклатилган вазифаларни уддалай олмади. 1972 йилдан 1985 йилгача бўлган даврда битта ҳам кашфиётга патент олинмаган. Фан ва техникани ривожлантиришга ажратилган ягона фонднинг ярмини майда-чуйда хўжалик шартномаси ишларини бажаришга сарфлашган.

Комитет текшириш натижаларини муҳокама қилиб, айбдорларни жавобгарликка тортди. Текшириш материаллари ҳамда комитетнинг қарори институт коллективида муҳокама қилинди. Тугалланган илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ечимларини ишлаб чиқаришга жорий этиш чоралари кўрилди.

Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигида текшириш ўтказганимизда фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этиш борасида кўпгина камчиликлар аниқланди. Бу ерда сув хўжалиги комплексида бошқаришнинг автомат системаси тегишлича ривожлантирилмади. «Узприборавтоматика» лойиҳа-конструкторлик-технология бюроси томонидан конструкция қилинган ва тайёрланган сувни ўлчаш асбобларининг кўпчилиги сифатсиз. Шу боисдан буюртмачилар уларни олишдан бош тортмоқдалар. 1969 йилдаёқ бошланган бошқаришнинг автомат системасини ишлаб чиқиш билан тўртта илмий-тадқиқот институти шуғулланган, 3,2 миллион сўм пул сарфланган, лекин айрим вазифаларгина ҳал этилган. Маблағларнинг анча қисми беҳуда сарфланган.

Комитетлар ана шу масалалар юзасидан текшириш ўтказиб, фан ва янги техникани ривожлантириш учун ажратилган маблағлардан яхшироқ фойдаланишга, бу маблағлар халқ хўжалигига янада самарали хизмат қилишига эришмоқда. Фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш учун кураш корхоналарни техника билан қайта жиҳозлаш, технологияни такомиллаштириш юзасидан контролни кучайтириш билан узвий боғлиқ қилиб қўйилмоқда.

Шуни тан олиш керакки, Фарғона, Бухоро область халқ контроли комитетлари, Тошкент, Наманган шаҳар комитетлари ва бошқа комитетлар бу масалаларни ҳали чуқур ўргана олмаётирлар, уларга ёндашишда журъатсизлик қилмоқдалар. Бу эса кўп жиҳатдан комитетларнинг ходимлари ва штатсиз активлари орасида малакали текшириш ўтказа оладиган, тармоқлар ишини яхшилаш юзасидан амалий таклифларни ишлаб чиқишга қодир бўлган мутахассисларнинг камлиги билан изоҳланади. Бу соҳада ҳали кўп нарсани ўрганишимиз керак.

Маҳсулот ва бажарилаётган иш сифати, айниқса, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқараётган тармоқлардаги маҳсулот ва бажарилаётган иш сифати халқ контроли органлари фаолиятининг муҳим йўналиши бўлиб қолмоқда. Текширишлар буюмларнинг кўп қисми техникавий даражаси пастлигини кўрсатмоқда, брак маҳсулот чиқарилмоқда, ҳатто Сифат белгиси берилган маҳсулотлар ҳам баъзан брак ҳолда чиқарилмоқда.

Республика комитети ўтказган текширишда аниқланишича, пойабзал саноати корхоналарида сифатсиз маҳсулот ишлаб чиқаришга чек қўйилгани йўқ. Уларнинг кўп қисмини савдо ташкилотлари қайтариб юбормоқда, улар омборларда норматившдан ортиқча касод моллар сифатида тўпланиб қолмоқда. Ҳатто «Н» («Янгилик») индекси билан чиқарилган пойабзал ҳам кўп ҳолларда кўримсиз, оддий пойабзалдан фарқ қилмайди.

Ана шу ва бошқа бир қанча текширишлар натижалари юзасидан Енгил саноат министрлиги ва пойабзал корхоналарининг раҳбарлари тармоқдаги ишларнинг аҳволини яхшилаш чораларини кўрдилар. Ишлаб чиқариш технология жараёнларига риоя этилиши устидан контрол кучайтирилди, шартнома интизомини мустаҳкамлаш ишлари яхшиланди. Ярим йил ичида пойабзалнинг касод бўлиб ётган турлари 3 баравардан кўпроқ камайди.

Бироқ очиқ тан олиш керакки, республика халқ назоратчилари халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш комплекс программасини амалга ошириш учун курашда ўзларининг муносиб ўринларини ҳали эгаллаганлари йўқ. Бундай маҳсулотларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш, хиллларини кенгайтириш, сифатини яхшилаш учун резервлардан янада тўлароқ фойдаланишга ҳамиша ҳам эриша олмаяптилар. Бу гаплар Наманган, Жиззах, Қашқадарё область, Бухоро, Фарғона, Гулистон шаҳар халқ контроли комитетларига ва бошқа бир қанча комитетларга тааллуқлидир.

Қурилиш, айниқса, уй-жой ва социал, маданий-маиший объектлар қурилиши сифати долзарб муаммо бўлиб қолмоқда. Республика комитети ўтган йили икки текширишда ана шундай объектлардан 285 тасини қамраб олди ҳамда уй-жойлар, мактаблар, мактабгача тарбия болалар муассасалари, касалхоналарни жуда кўп камчиликлари билан фойдаланишга топширишдан иборат кўплаб фактлар аниқланди. Қурилиш, Мелиорация ва сув хўжалиги министрликларида, «Узагропромстрой»да, бошқа бир қатор министрликлар ва идораларда ана шундай объектларнинг кўплиги аниқланди. Комитет айбдор кишиларни интизомий ва моддий жавобгарликка тортди. Комитетнинг текширишлари, шунингдек, бошқа контрол қилувчи органларнинг текширишлари натижалари юзасидан 1986 йилнинг ўзидагина 50 минг квадрат метрдан ортиқ уй-жой, бир қанча маданий-маиший ва соғлиқни сақлаш объектлари статистика ҳисоботидан чиқариб ташланди.

Шаҳар ва район ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари одатда бошчилик қиладиган давлат комиссиялари объектларни катта нуқсонлар билан қабул қилиб олишига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Афсуски, объектларни фойдаланиш учун қабул қилиб олиш қоидалари ҳозир ҳам бузилмоқда. Бунда халқ контроли органларининг ҳам айби бор, чунки улар юзаки камчилик ва нуқсонларнигина сезиб, кўпинча қурилишларда ишларнинг қониқарсиз аҳволи туб сабабларини очиб ташламайдилар, тегишлича профилактика ишларини олиб бормайдилар.

Иттифоқ Халқ контроли комитети бизнинг олдимизга уй-жой қурилишини партиямизнинг 2000 йилга қадар ҳар бир оилани алоҳида квартира билан таъминлаш тўғрисидаги кўрсатмаси бажарилишини мунтазам назорат қилиб бориш вазифасини қўйди. Бу шунинг учун ҳам зарурки, мазкур масалада айрим министрликлар ва идоралар, область, шаҳар ва район ташкилотлари ишида жуда кўп резервлар, фойдаланилмаган имкониятлар бор. Мана бир мисол. СССР Халқ контроли комитети бизнинг фаол иштирокимиз билан ўтказган текширишда республика Қурилиш министрлигининг йирик панелли уйсозлик корхоналарини реконструкциялаш ва техника билан қайта жиҳозлаш учун жуда кўп капитал маблағ, 60 миллион сўмдан ортиқ пул сарфланганига қарамай, бу корхоналарнинг тўққизтаси лойиҳадаги қувватга чиқа олмаганлиги аниқланди. Умуман системада лойиҳадаги қувватлар 56 процент, Олмалиқ уйсозлик комбинатида эса атиги 22 процент ўзлаштирилган. Республикадаги умуман 33 та уйсозлик корхонаси бўйича ўтган йили лойиҳа қувватларининг борйўғи 69,7 процентидан фойдаланилди. Агар ўз тасарруфида уйсозлик комбинатлари бўлган министрликлар ва идоралар бу комбинатларни уч сменада ишлашга ўтказиш чораларини кўрмасалар ҳар бир оилани алоҳида квартира билан таъминлаш вазифасининг бажарилиши амри маҳол.

Қурилиш масалалари тўғрисида гапирганда, кўпгина министрликлар ва идоралар — буюртмачилар, область ижроия комитетларининг капитал қурилиш бошқармалари қурилишларни маблағ, сифатли лойиҳа-смета ҳужжатлари, технология ва ностандарт ускуналар билан ўз вақтида таъминламаётганликларини ҳам айтиб ўтиш керак. Маблағларни йилма-йил тақсимлашда қурилишнинг қанча давом этиши ҳисобга олинмайди. Лойиҳа институтлари ва буюртмачилар авторлик ва техника назоратини бўш амалга оширмоқдалар. Текширишимиз давомида аниқланишича, 1986 йилда 15 та иттифоқ-республика министрлиги ҳамда область ижроия комитетларининг олтита капитал қурилиш бошқармаси деярли 23 миллион сўмлик 52 объектда қурилиш ишларини олиб бориш учун пудрат шартномалари тузмаганлар. Бу йил ҳам худди шунча сўмлик пудрат шартномалари тузилмай қолган.

Халқ хўжалигидаги резервларни аниқлаш ва фойдаланиш, иқтисод қилиш ва тежамкорлик режимига риоя этган ҳолда материаллардан, меҳнат ресурсларидан ва пул маблағларидан фойдаланиш масалалари контрол ишларида катта ўрин тутади. Моддий ресурсларни нормалаш ва ҳисобга олишнинг аҳволи мунтазам текширишдан ўтказилмоқда. Ҳисобот даврида ўтказилган текширишларда жуда кўп миқдордаги ҳисобга олинмаган ҳамда рўйхатга олиш вақтида яшириб қўйилган моддий-техника ресурслари аниқланди. Бу текширишлар натижалари юзасидан кўрилган чоралар туфайли фондларни ортиқча олишга чек қўйилди ва 8,7 минг тонна қора металлар прокати, металл буюмлар ва металл конструкциялар, 2 миллион метрдан ортиқ кабель маҳсулотлари 13 минг куб метр иморатбоп ёғоч ва тахта, 22,8 миллион сўмлик 5277 та ўрнатилмаган машина-ускуналар хўжалик оборотига жалб қилинди.

Маҳсулотларни савдо тармоқларига марказлаштирилган тартибда етказиб бериш даражасини оширган тақдирда автотранспортдан фойдаланишда жуда катта резервлар мавжуд. Яқинда ўтказган текширишимиз бу масалага етарли эътибор берилмаётганлигини кўрсатди. Савдо министрлигининг кўпгина республика ва улгуржи базалари товарларни бевосита савдо тармоғига марказлаштирилган тартибда етказиб бериш ҳажмини кўпайтиришдан ўзларини четга олмоқдалар, унинг графигига риоя қилинмаяпти. Бундай аҳвол савдо ташкилотларини товарларни ўзлари олиб кетишлари учун кўп автотранспорт воситаларини жалб этишга мажбур қилмоқда, бу эса анчагина зарар келтиради.

Масалан, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг савдо бошқармасига қарашли давлат савдо таъминоти майда улгуржи моллар магазинларидан товарларни марказлаштирилган тартибда етказиб бериш ташкил этилмаган. Худди шу сабабли 800 дан ортиқ мактабгача тарбия муассасалари, болалар уйлари, интернатлар, санаторийлар ва профилакторийлар озиқ-овқат маҳсулотларини ташиш учун ҳар куни 600 тагача кичик автомобиллар ва мотороллерларни жалб қилишга мажбур бўлмоқдалар. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, ана шу юк ташишни марказлаштириш 400 га яқин автотехникани бўшатиб олиш ҳамда транспорт чиқимларининг ўзидан йилига салкам 500 минг сўм тежаб қолишга имкон беради.

Давлат агросаноат комитети корхоналари ва ташкилотларини олиб кўрайлик. Текширув ўтказилган «Ташплодоовощпром»га қарашли иккита комбинатдагина марказлаштирилган юк ташишнинг мукаммал эмаслиги оқибатида ҳар йили 110 минг сўмлик мева-сабзавот маҳсулоти нобуд бўлмоқда. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Транспортдан фойдаланишда бошқа резервлар ҳам оз эмас. Масалан, Давлат автоинспекцияси ва Автомобиль транспорти министрлиги ходимлари билан биргаликда танлаб ўтказган текширишимиз қуйидагиларни кўрсатди. Республика йўлларида ҳар куни жуда кўп юк автомобиллари бўш қатнайди. Фақат бир кунда, 23 апрель куни умумий юк ташиш қобилияти 11 минг тоннани ташкил этадиган 1290 та юк автомобили бекор қатнаганлиги аниқланди. Улар юксиз 200 минг километр йўл босган, Ер шарини 5 марта юксиз айланиб чиққанлар.

Республика комитети маҳаллий комитетлар ва группаларнинг диққат-эътиборини ҳамиша хўжасизлик ва исрофгарчиликка, халқ мулкини талон-торож қилишга қарши курашни кучайтиришга йўналтириб турибди. Советларнинг доимий комиссиялари, касаба союзлари ва комсомол фаоллари билан биргаликда ишлаётган халқ назоратчилари ёнилғи-энергетика ресурсларини тежаш ишига реал ҳисса қўшмоқдалар. Масалан, шу йилнинг биринчи кварталида шу масала хусусида 900 та корхона, ташкилот, колхоз ва совхоз текширилди. Текшириш натижасида 112 миллион киловатт-соат электр энергияси, 56 миллион куб-метр газ, кўп миқдорда ёнилғи-мойлаш материаллари ортиқча сарфланганлиги аниқланди. Текширув натижаларига кўра, 459 мансабдор шахс жазоланди, 209 мансабдор шахсга 40 минг сўмдан кўпроқ пул жарималари солинди. Текширув вақтидаёқ кўрилган тадбирлар туфайли энергияни анча кўп сарфлайдиган 456 корхонадан 402 таси электр энергия истеъмолининг белгилаб қўйилган чегараларида ишлатилишига эришди.

Бу соҳада самарали ишлаш намуналари ҳамма ерда бор. Аммо комитетлар ва группаларнинг ташаббуссизлигини кўрсатувчи анчагина фактлар ҳам йўқ эмас. Комитетлар ва группалар ёнилғи-энергия ресурслари, хом ашё ва материаллар исроф бўлаётганини кўра-била туриб ўзларини кўрмасликка олмоқдалар, моддий бойликларни асрашда тартиб ўрнатиш учун чоралар кўрмаяптилар. Бунда халқ контролининг Сурхондарё, Хоразм область комитетларига, Нукус, Қарши, Термиз шаҳар комитетларига, Жарқўрғон, Косон район комитетлари ва бошқа бир қанча комитетларга таъна қилиш ўринлидир.

Икки йиллик ҳисобот даврида халқ контроли органлари партия ва ҳукумат қарорлари агросаноат комплексида қандай бажарилаётганлигини, Озиқ-овқат программаси қандай амалга оширилаётганлигини мунтазам назорат этиб турдилар. Ана шу масалалар хусусида ўтказилган кўпгина текширувлар оммавий тус олиб, анчагина корхоналар, ташкилот ва хўжаликларни қамраб олди. Бу текширувлар қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида жиддий камчиликлар ва нуқсонлар борлигини кўрсатди.

Масалан, минерал ўғитлар ва ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари билан таъминлаш, уларни асраш ҳамда улардан самарали фойдаланиш юзасидан ўтказилган текширув натижасида «Узсельхозхимия» хўжаликлари ва бирлашмаларининг моддий-техника базаси суст ривожланганлиги, агротехника хизмати бўлинмалари ҳозирги талабларга жавоб бермаётганлиги аниқланди. Фонд интизоми қўпол равишда бузилган, ўғитларни турларига қараб етказиб бериш планларига риоя қилинмаган, ўғитларни асраш таъминланмаган, уларнинг айнишига йўл қўйилган. Текширув вақтида 128 минг тонна ўғит қонун-қоидаларга хилоф равишда сақланаётганлиги маълум бўлди. Текширув натижалари халқ контроли комитетлари ва группаларида кўриб чиқилди, уларнинг тавсияномаларига кўра, партия ва совет органлари айбдор кишиларни жавобгарликка тортдилар. Кўрилган тадбирлар туфайли анчагина ўғитларни сақлашда тартиб ўрнатилди. 183 минг тонна ўғит сиғадиган омборлар ва бостирмалар ремонт қилинди.

Текширувлар натижасида техникадан фойдаланишда, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига прогрессив технологияларни жорий этишда анчагина камчиликлар борлиги аниқланмоқда. Аҳолини чорвачилик ва мева-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлаш ниҳоятда ўткир муаммо бўлиб қолмоқда. Бу аввало, зарур тартиб ва уюшқоқлик, мустаҳкам интизом йўқлиги билан изоҳланади. Биз қишлоқ хўжалигидаги мавжуд резервларни ишга солишда партия, совет ва хўжалик органларига амалий ёрдам беришни ўзимизнинг долзарб вазифамиз, деб биламиз.

Бундай резервлар эса кўп.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг топшириғига биноан Халқ контроли комитети маҳаллий Советларнинг доимий комиссиялари, ички ишлар органлари, Марказий статистика бошқармаси, Молия министрлиги ва Давлат агросаноат комитети ходимлари билан биргаликда колхоз ва совхозлардаги гражданларнинг шахсий хўжалигида чорва боқиш ва томорқа участкалари бўйича белгиланган нормаларга қандай риоя қилинаётганлиги юзасидан ўтказилган текширишни мисол тариқасида айтиб ўтишим мумкин. Ўтказилган ишлар ва кўрилган чоралар натижасида аниқланган ортиқча чорва моллар ҳисобидан давлатга 23,3 минг бош қорамол, 25,6 минг қўй ва эчки, жами вазни 8 минг тонна бўлган 2,9 мингта от ва туя топширилди, матлубот кооперациясига эса 3 минг бош қорамол ва 35,7 минг бош қўй ва эчки сотилди. 7,2 минг гектар ер ижтимоий қишлоқ хўжалик оборотига киритилди.

Маълумки, корхоналарнинг ёрдамчи хўжаликларини ҳар томонлама ривожлантириш озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришнинг муҳим резервидир. Ҳозирча бу резервдан яхши фойдаланилмаяпти.

Ўзбекистон ССР Марказий статистика бошқармасининг маълумотларига кўра, республикадаги 53 министрлик ва идорада 1322 та ёрдамчи хўжалик ташкил этилган. Аммо уларнинг кўпчилиги қониқарсиз ишламоқда. Масалан, Энергетика ва электрлаштириш министрлигининг ёрдамчи хўжалигида ўтган йили ҳар бир ходимга 2,2 килограмм гўшт, 3 килограмм сут, 5 килограмм мева: Енгил саноат министрлигида эса 1,9 килограмм гўшт, 3 килограмм сут ва 2 тадан тухум сотилди. Мингдан ортиқ киши ишлайдиган корхоналар бўлса-да, улар ҳузурида ёрдамчи хўжаликлар ташкил этилмаган. Масалан, Наманган областида 4 та ана шундай корхона, жумладан, шойи газламалар комбинати ва тикувчилик бирлашмаси бор.

Халқ депутатлари область Советлари министрлик ва идоралар, корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи қишлоқ хўжаликлари ташкил этиш учун ер участкалари ажратиш тўғрисидаги илтимосларини тўла-тўкис қондираётганлари йўқ. Бундай хўжаликларнинг 69 проценти ихтиёрида нари борса 10 гектардан ер бор. Уларнинг 398 тасига эса ер участкаси берилмаган. Ҳар бир корхонада плёнка ёпилган теплицада сабзавот, қўзиқорин етиштириш, қуёнчилик фермаси учун кўп ер керакми, ахир?

Гражданларнинг шахсий ёрдамчи хўжалигини ривожлантиришга ҳам алоҳида аҳамият бериш керак. Қишлоқда яшаётган оилалар шахсий хўжалигининг 18,4 процентида мол ҳам, парранда ҳам йўқлигига тоқат қилиб бўладими? Андижон областидаги хонадонларнинг 25 процентида, Тошкент областидаги хонадонларнинг 28,4 процентида мол ҳам, парранда ҳам боқилмаяпти. Сигир боқишга эътибор бундан ҳам ёмон. Наманган областидаги хонадонларда яшаётган оилаларнинг 65,2 процентида сигир йўқ.

Социалистик мулкни асрашни таъминлаш, ўғрилик ва товар-моддий бойликларнинг ҳамда пул маблағларининг камомади фактларини бутунлай тугатиш, шу жумладан, ишларнинг аҳволи одамларнинг ҳақли эътирозига сабаб бўлаётган аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида ҳам камомад фактларини тугатиш учун кураш республика Халқ контроли комитети ва унинг барча органлари фаолиятидаги энг муҳим йўналишлардан бўлиб келди ва шундай бўлиб қолмоқда.

Масалан, Ўзбекбирлашув ва унинг жойлардаги ташкилотлари ишини текшириш натижасида қуйидагилар аниқланди. Бу системада ҳар икки растрата ва ўғриликнинг бири товар қолдиқлари нормативда белгиланганидан анча кўп бўлган ерда ва ҳар учтасидан бири зарур ҳисоб-китоб йўқлиги ҳамда ўтказилаётган ревизиялар ва инвентаризацияларнинг сифати пастлиги сабабли рўй берганлиги аниқланди. Текширувлар натижасида ана шундай жиддий камчиликлар Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги системасида ҳам борлиги аниқланди.

Республика область, шаҳар ва район халқ контроли комитетлари қоида бузилиши ва суиистеъмоллар учун айбдор бўлган кўпгина савдо ходимларини жавобгарликка тортдилар: 26 киши ўз вазифасидан олиб ташланди, 62 кишига пул жаримаси солинди, 10 та материал прокуратура органларига берилди ва шу материаллар бўйича жиноий иш қўзғатилди.

Товар обороти планларини бажаришдаги аҳвол яхши эмас. Ўтган йили Савдо министрлиги планда белгиланганидан қарийб 147 миллион сўм, Ўзбекбирлашув деярли 257 миллион сўм кам пул топширди. Кўрсаткичлар бу йил ҳам яхшиланмади. Шу йилнинг тўрт ойи мобайнида Савдо министрлиги товар обороти планидагига нисбатан 93 миллион сўмдан кўпроқ, Ўзбекбирлашув 197 миллион сўмни кам топширди. Савдо раҳбарлари базаларда норматив товарларнинг запаси камайганлигини рўкач қилиб, шунинг учун улар гўё план бажарилишида қийинчиликларга дуч келаётганликларини айтмоқдалар. Аммо биз ўтказган текширишлар шундан далолат бериб турибдики, савдони уюштиришда ҳам, умумий овқатланиш корхоналари ишида ҳам, бошқа масалаларда ҳам мавжуд резервлардан тўла фойдаланилмаяпти.

Илгари бўлганидек, ҳозир ҳам базадаги товарлар билан магазинларни узлуксиз таъминлашда тезкорлик кўрсатилмаяпти. Масалан, Қашқадарё областидаги давлат савдоси магазинларида текширув чоғида аниқланишича, базаларда мавжуд бўлган 229 хил хўжалик молларидан 100 хили сотувга чиқарилмаган. Бухоро областида эса базадаги 200 хил буюмнинг 130 хили сотувда йўқ.

Чакана савдо корхоналари иш режимига риоя этилмаётганлиги оқибатида товар оборотига анча путур етмоқда. Савдодаги кўпчилик ходимлар харидорни эмас, балки ўз ҳузурларини ўйламоқдалар. Андижон шаҳридаги барча саноат моллари магазинларининг 95 проценти шаҳар меҳнаткашлари иш бошлаганларидан кейин очилишининг, 90 проценти эса соат 18—19 да ёпилишининг сабаби ҳам шу бўлса керак. Маиший хизмат корхоналарида ҳам аҳвол ана шундай.

Кўпгина кафелар, ресторанлар ва ошхоналар иши уқувсизлик билан уюштирилгани учун, зарур реклама йўқлиги ва савдо кўчада ташкил этилмаганлиги учун улар ҳувиллаб турибди. Бу ерларда хўрандалар бўш вақтларини мароқли ўтказишлари учун зарур шароитлар яратилмаяпти. Ишни ташкил этишдаги ана шу ва бошқа камчиликлар умумий овқатланиш корхоналари фаолиятига таъсир этмоқда.

Савдо шохобчаларининг ва маҳаллий Советларнинг раҳбарлари магазинларни оқилона жойлаштириш тўғрисида ҳам ўйлаб кўришлари керак.

(Давоми тўртинчи бетда).

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ V СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИНИНГ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши учинчи бетда).

Савдо ва маиший хизмат соҳасидаги ишларнинг аҳволи ҳамиша назоратни кучайтириб боришни, бу ишда халқ контроли ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва жамоат ташкилотларининг яна ҳам баҳамжиҳат ишлашини талаб этади. Аммо назаримизда бу йўналишдаги ана шу куч-ғайратларнинг ўзигина етарли эмас. Тегишли министрликлар ва идораларнинг ўзи ҳам янада қатъият билан иш юритишлари керак, улар ҳозир кўпинча аҳолига хизмат кўрсатишни ташкил этишдаги жиддий камчиликлар билан муроса қилмоқдалар, қоидаларни бузган ва суиистеъмолга йўл қўйган ходимларга нисбатан принципсизлик позициясида турибдилар.

Аҳолига медицина хизмати кўрсатишдаги жиддий камчиликлар катта ташвиш туғдирмоқда. СССР Халқ контроли комитети ходимлари билан биргаликда ўтказилган сўнгги текширувларимиздан бирида шу нарса аниқландики, республика аҳолисини дори-дармон билан таъминлаш ниҳоятда паст, ҳозирги медицина фани ва амалиёти талабларидан, мавжуд имкониятлардан жуда орқада қолмоқда. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон ССРда жон бошига дори-дармон билан таъминланиш мамлакатдаги энг паст кўрсаткичлардан биридир. Қорақалпоғистон АССР ва Фарғона, Қашқадарё, Хоразм каби областларда бу кўрсаткич яна ҳам ёмон. Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, унинг қарамоғидаги органлар ва муассасалар ишидаги жиддий камчиликлар оқибатида ана шундай аҳвол содир бўлди.

Текширувларнинг анчагина қисми корхоналар, ташкилотлар, хўжаликларда меҳнат интизомига, социал адолат принципларига неҷоғлик риоя қилинаётганлигига, ичкиликбозлик ва алкоголизм, меҳнатсиз даромадларга қарши курашни кучайтириш тўғрисидаги қонунлар қандай бажарилаётганлигига бағишланди.

Яқинда комитет Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Партия комиссияси билан биргаликда Дон маҳсулотлари министрлигининг корхоналари ҳамда ташкилотларида партия ва ҳукуматнинг меҳнатсиз даромадларга қарши курашни кучайтириш тўғрисидаги қарори қандай бажарилаётганлигини текширди. Бу корхоналар ва ташкилотларнинг кўпчилигида ҳисоб-китобнинг яхши йўлга қўйилмаганлиги, фонд интизоми бузилаётганлиги, ўғрилик ва суиистеъмоллар учун шароит яратилаётганлиги аниқланди.

Текширув чоғида камчилик ва бузилишлар аниқланиши билан бир қаторда уларни келтириб чиқарган сабаблар ҳам кўрсатилди, камчиликлар ва бузилишларни бартараф этиш йўллари ҳамда ишни ўнглаб олиш резервлари қидирилди. Жумладан, республика Халқ контроли комитети мева-сабзавот маҳсулотларини сақлаш ва ташиш учун холодильник ҳамда рефрижератор хўжалигидан фойдаланишни, тайёрланган мева-сабзавот маҳсулотини қатъиян навлар бўйича сотишни текшириш якунлари бўйича Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тегишли таклифларни тақдим этди.

Биз мактабгача тарбия болалар муассасалари ва касалхоналарда овқатланишни уюштиришни яхшилаш тўғрисида таклифлар ҳам киритдик. Савдо ташкилотлари мактабгача болалар тарбия муассасалари ва касалхоналарга сут, гўшт, ёғ ҳамда сабзавот, мева ва бошқа маҳсулотларни муттасил етарли миқдорда етказиб бермаётирлар, кўпинча бундай маҳсулотларнинг етишмаслиги нон ва ун маҳсулотлари билан қопланмоқда. Бунинг устига кўпгина маҳсулотлар яхши сақланмаяпти. Уларнинг бир қисми ўғирланмоқда. Республикадаги кўпгина болалар уйларида ҳам ана шундай фактлар аниқланди. Комитет ўз текширувлари натижаларига кўра, айбдор шахсларни жазолаб, уларни қаттиқ жавобгарликка тортди.

Маҳаллий Советлар уйларида яшаётганлиги ва коммунал хизматдан фойдаланаётганлиги учун ҳақ тўлашни янада такомиллаштириш мақсадида комитет квартира ҳақи ва коммунал хизмат қийматини корхоналарнинг бухгалтериялари орқали чегириб қолишни таклиф этди. Бу таклифни республика Министрлар Совети қўллаб-қувватлади. Ҳозирги вақтда республика Уй-жой ва коммунал-хўжалик министрлиги Чирчиқдаги «Ғунча» тикувчилик фабрикасида квартираларни ижарага олувчилар билан пулсиз ҳисоб-китоб бўйича эксперимент ўтказмоқда.

Партия ва ҳукумат меҳнаткашларнинг хатлари ҳамда шикоятлари билан ишлашни уюштиришга нечоғлик катта аҳамият бераётганлиги маълум. Бу хатлар ва шикоятларни текшириш, ўрганишга халқ назоратчиларининг анчагина вақти ва куч-ғайрати сарфланмоқда. Икки йиллик ҳисобот даври мобайнида республика комитетининг ўзигагина 7600 киши хат билан мурожаат қилди ва қабулхонада бўлди.

Республика Халқ контроли комитети ва унинг жойлардаги органлари министрлик ва идораларда, уларга қарашли ташкилотларда гражданларнинг хатлари билан ишлаш ҳамда уларни қабул қилишнинг аҳволини муттасил текшириб турибдилар. Комитет мажлисларида Социал таъминот, Ўрмон хўжалиги министрликлари, Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети ҳамда бошқа министрлик ҳамда идораларнинг шу масала хусусидаги ҳисоботлари тингланди. Ҳаммаси бўлиб республика халқ контроли комитетлари 2200 дан кўпроқ корхона, ташкилот ва хўжаликларда ана шу ишларнинг аҳволини текширдилар.

Айни вақтда республика, область, шаҳар ва район комитетларининг хатлар ҳамда шикоятлар билан ишлашида кўпгина камчиликлар бор. Бу хат ва шикоятларни юзаки текшириш ҳамда мансабдор шахсларнинг ғайриқонуний хатти-ҳаракатларига либералларча баҳо бериш, гражданларнинг айрим шикоятлари ва аризаларини кўриб чиқиш муддатларини бузиш, сансалорлик, расмиятчилик ҳолларига ҳали ҳам йўл қўйилмоқда. Меҳнаткашларнинг хатлари ва сигналлари юзасидан текширувлар натижаларига кўра қабул қилинаётган тадбирларнинг зарур даражадаги ошкоралиги ва самараси ҳамиша ҳам таъминланмаётир.

Биз республика комитетининг деярли ҳар бир мажлисида ўз қарамоғимиздаги комитетларнинг хатлар билан ишлаши тўғрисидаги ҳисоботларини эшитиб бормоқдамиз. Аризалар ва шикоятларга эътиборсизлик билан қарашнинг ҳар бир фактига принципиал баҳо берилмоқда.

Министрликлар ва идоралар бошқарув аппаратлари ишида сансалорлик, бюрократизм, ижро интизомсизлиги ҳали кўп. Етти министрлик ва идоранинг 240 та корхонаси ва ташкилотида текширув ўтказилиб шу нарса аниқландики, илгари бўлганидек, ҳозир ҳам вақтнинг кўп қисми турли-туман йўл-йўриқлар, инструкциялар тузишга, кўпдан-кўп ахборотлар, кўп ҳолларда эса кераксиз ҳужжатлар йиғишга сарфланмоқда.

Текширувлар натижасида бошқарув аппаратидаги бошқа талайгина камчиликлар ҳам очиб ташланмоқда. «Госкомводстрой» системасининг ўзидагина ортиқчаликлар ҳамда маъмурий бошқарув ходимларини сақлаш учун ғайриқонуний тарзда 354 минг сўм сарфланганлиги аниқланди. Умуман республика бўйича ўтган йил ва шу йилнинг тўрт ойи мобайнида комитетларнинг тавсиясига кўра, бошқарув аппарати ходимларининг сони 2197 кишига қисқартирилди, бунинг натижасида 2,7 миллион сўм иш ҳақи фонди тежаб қолинди.

Идоравий назорат ҳам жиддий қайта қуришга муҳтождир. Чунки назоратсизлик ва бўшашувчиликнинг сабабларидан бири ана шу идоравий контролнинг заифлигидадир. Мисол тариқасида «Главсредазирсовхозстрой»даги контрол-ревизия ишининг аҳволини текшириш натижаларини айтиб ўтмоқчиман. Давлат банкининг маълумотларига кўра, бу бош бошқарма ташкилотларида йил давомида 10 миллион сўмгача қўшиб ёзишлар йиғилиб қолади. Аммо идоравий ревизорлар бундай қўшиб ёзишларнинг жуда кам қисмини аниқламоқдалар. Текширув шуни кўрсатдики, бош бошқарманинг бирлашмаларидан биридаги икки ревизор учун бир ярим йил мобайнида 6 минг сўмдан кўпроқ иш ҳақи тўланган. Улар шу давр ичида аниқланган ғайриқонуний харажатлар эса фақат 1,6 минг сўм бўлган. Баъзи бошқа министрлик ва идоралардаги контрол-ревизия аппаратининг иши ҳам бундан яхши эмас.

Биз министрлик ва идоралар аппарати ревизорлари ишига етарли аҳамият бермаётганлигимизни тан олишимиз керак. СССР Олий Советининг сессиясида халқ контроли органлари бунинг учун ниҳоятда адолатли танқид қилинди.

Корхоналар ва ташкилотларнинг мустақиллиги, ташаббускорлиги анча ошаётган хўжалик юритишнинг ҳозирги янги шароитларида идоравий назорат билан бир қаторда идоралараро назоратда ҳам зарур тартиб ўрнатиш ғоят зарур бўлиб қолди. Яхшироқ ҳамжиҳатлик қилиш, текширувларнинг бир вақтда, баб-баравар бўлиб, бир-бирининг ишини қайтариши ва такрорлашни тугатиш мақсадида идоралараро назоратни амалга ошираётган давлат органлари ўтказаётган текширувларни мувофиқлаштириб туриш учун республика кенгаши тузилди ва у бир йилдан бери ишлаб турибди. Унинг ишида 11 министрлик ва идоранинг вакиллари иштирок этмоқдалар. Кенгаш ишига Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети бошчилик қилмоқда. Бундай кенгашлар область, шаҳар ва районларда ҳам тузилди. Уларнинг ишини мувофиқлаштириш туфайли 1986 йилда кенгашга кирадиган ташкилотлар ўтказадиган текширувлар сонини умуман, республика бўйича икки мингтага камайтириш мумкин бўлди.

Айни вақтда жойлардаги ишни ўрганиш шундан далолат бермоқдаки, бир вақтнинг ўзида баб-баравар бир хилдаги текширувлар давом этмоқда. Буни бартараф этиш мумкинми? Тошкент область Оржоникидзе райони мисолида шуни текшириб кўришга қарор қилдик. Барча назорат қилувчи органлар ва жамоат ташкилотларининг куч-ғайратларини бирлаштириб, бу районда ҳар бир конкрет корхона ва ташкилотни йилига бир марта текширувдан ўтказишни белгиладик, аммо бу текширув комплекс бўлиши, аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан тадбирлар қабул қилиш ҳамда амалий ёрдам бериш шартлиги назарда тутилди. Шу нарса равшан бўлдики, ҳар бир алоҳида назорат қилувчи ташкилот режалаб қўйган 397 та текширувни 64 та комплекс текширувга бирлаштириш ва бу иш учун беш марта кам вақт сарфлаш мумкин экан.

Республика комитети ҳозир ишда фаоллик ва ташаббускорликни оширишни талаб қилмоқда. Афсуски, ҳали қайта қуришнинг моҳиятини тушунмай, сусткашлик билан ишлаётган шундай комитетлар ва шундай ходимлар бор. Бу, масалан, Андижон область комитетидир. Бу комитет кўпинча майда-чуйда масалаларни кўтариб чиқади, уларни чуқур ўрганмайди. Бу ерда текширишлар давомида камчиликларни бартараф қилишни ўрганишмаган ва табиийки, халқ хўжалиги тармоқларида ишлар аҳволини яхшилашга зарур таъсир кўрсатмаяптилар. Область комитетининг раиси А. Отахонов ўз ишини қайта қуриш у ёқда турсин, балки шундай қилишни шаҳар ва район комитетларидан ҳам талаб қилмаяпти.

Комитетларимиз ишини яхшилаш кўп жиҳатдан кадрлар танлашга, уларнинг ишчанлик, сиёсий ва маънавий фазилатларига боғлиқдир. Биз 1986—1990 йилларда халқ контроли комитетлари кадрлари билан иш олиб бориш истиқболли планини тасдиқладик. Кадрлар резервининг шахсий ва сифат составини мунтазам қайта кўриб чиқиш белгиланди. Айни вақтда партия ташкилотлари билан биргаликда комитетларнинг штатдаги ва штатдан ташқари ходимлари ҳамда группалар раислари орасидан кадрлар танлашга эътибор кучайтирилди.

Комитетларимизда кадрлар доимий равишда янгиланмоқда. Айни вақтда 2 йил ичида 200 га яқин ходимимиз ёки ходимларнинг деярли учдан бир қисми партия ва совет, хўжалик ишларига кўтарилганлигини айтиб ўтишни истардим. Ўз вазифаларини уддалай олмаган ёки ўз обрўсини тўкиб қўйган бир қанча ходимлар вазифаларидан бўшатилди. Уларнинг ўрнига комитетларга асосан халқ хўжалиги турли тармоқларининг мутахассислари бўлган ёш, серғайрат кишилар келиб қўшилмоқда. Бироқ уларнинг кўпчилигида контроллик фаолияти кўникмалари етишмайди. Шунинг учун ҳам республика комитети уларга контрол формалари ва методларини ўргатиш юзасидан бир қанча тадбирлар кўрмоқда. Комитетда область, шаҳар ва район комитетларининг раислари ҳамда инспекторларининг уч кунлик семинарлари мунтазам ўтказилмоқда. Икки йил ичида республика халқ контроли органларининг штатдаги деярли барча ходимлари ўқувнинг мана шу формасига жалб этилди. Энг яхши коллективлар ва группаларнинг иш тажрибаси ҳақида ҳикоя қилувчи материаллар, турли методик қўлланмалар тайёрланмоқда ва жойларга юборилмоқда. Лекин бевосита жойларнинг ўзида амалий ёрдам бериш — энг таъсирчан тадбирдир. Республика комитетининг ходимлари шу мақсадда мунтазам равишда областлар, шаҳар ва районларга командировкага юборилмоқда.

Бевосита корхоналар, ташкилотлар, колхоз ва совхозларда ишлаб турган группалар ва постлар фаолиятини фаоллаштириш контролни кучайтириш ҳамда ижрони текшириш ишида принципиал аҳамиятга эгадир. Халқ контроли, унинг камчиликларнинг олдини олиш характери самарадорлиги айни ана шу группалар ва постлар қандай ишлаётганлигига, улар камчиликларга қарши курашда қандай позицияни эгаллаётганлигига ҳал қилувчи даражада боғлиқдир. Комитетларнинг ходимлари олдига иш планларида группалар билан биргаликда кўпроқ текширувлар ўтказиш, текширувларга группалар ва постларнинг аъзоларини жалб этиш, ҳар қандай масалани ўрганишни халқ контроли группасининг иши билан танишишдан бошлаш ва бу иш унга зарур амалий ёрдам бериш билан тугалланишини кўзда тутиш вазифаси қўйилди. Группаларнинг раислари тегишли масалаларни муҳокама қилиш чоғида комитетларнинг мажлисларига таклиф этиладилар, узил-кесил қарорлар тайёрлашда уларнинг фикрлари ҳисобга олинади. Шу билан бирга группаларга қарорларнинг бажарилиши устидан назорат қилиш вазифаси тез-тез топшириладиган бўлиб қолди.

Жойларда тез-тез бўлиб, группаларнинг раислари билангина эмас, айни вақтда оддий халқ назоратчилари билан учрашиб, суҳбатлашиб, уларга аниқланган камчиликларни тугатиш устидан контролни кучайтиришга оид тавсиялар бериш ишимиз практикасига кириб бормоқда. Лойиҳаси ҳозир муҳокама қилинаётган давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида Қонун қабул қилиниши муносабати билан хўжалик ва социал масалаларни ҳал этишда халқ контроли группалари ва постларининг роли, шубҳасиз, анча ошади. Афсуски, ҳозирча уларнинг кўпчилиги сусткашлик қилиб, хўжасизлик ва исрофгарчилик фактларини четлаб ўтмоқдалар, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизоми бузилишларига, халқ мулки талон-торож қилинишига қарши курашда ўз ҳуқуқларидан яхши фойдаланмаяптилар. Кўпинча, ҳатто, яхшилар қаторида бўлган группаларда халқ назоратчиларининг бир қисми контрол фаолиятида иштирок этмаяпти.

Группалар фаол ишлаши учун энг аввало, иккита масалани ҳал этиш зарур. Биринчиси, бу группалар составига ташаббускор, принципиал, тиниб-тинчимас кишиларни танлаб олиш; иккинчиси, партия ва хўжалик раҳбарлари халқ назоратчиларини чинакам амалий қўллаб-қувватлашини таъминлашдан иборат. Аммо кўпинча шундай бўлади. Халқ назоратчилари текширув ўтказиб, камчиликларни очиб ташлайдилар. Ана шу камчиликлар тўғрисида маъмуриятга маълум қиладилар, маъмурият эса ҳатто бунга ўз муносабатини билдирмайди. Шундай ҳоллар ҳам бўладики, баъзи хўжалик раҳбарлари халқ назоратчиларининг ижтимоий фаолияти учун ҳатто уларни таъқиб этиш йўлини тутадилар. Бундай фактларни тугатишда партия ва совет органларининг ёрдами ғоят муҳимдир.

Халқ контроли органларининг бутун фаолияти партия ва халқ депутатлари Советларининг бевосита раҳбарлигида амалга оширилмоқда. Халқ контроли органларининг кучи ҳам мана шундадир.

Халқ контроли органлари ишини партия ташкилотларида, партия комитетларининг бюро ва пленумларида, Советларнинг сессияларида мунтазам кўриб чиқиш улар учун, айниқса, муҳим аҳамиятга эгадир. 1985 йилда 125 та комитет ва 1633 та группа, 1986 йилда 82 та комитет ва 1041 та группа Советларнинг сессияларида ҳисоб берди. Бундан ташқари, халқ контроли комитетлари меҳнат коллективлари ҳузурида ҳисоб бериб турадилар. Бу йил 600 га яқин шундай ҳисобот берилди. Комитетлар ва группалар фаолиятини танқидий кўриб чиқиш халқ контролини ташкил этишни такомиллаштиришга, унинг натижадорлигини оширишга кўмаклашади.

Аминмизки, республика Халқ контроли комитети фаолиятининг Ўзбекистон ССР Олий Совети сессиясида муҳокама қилиниши комитетлар ва группалар ишини янги даражага кўтаришга, КПСС XXVII съезди қарорлари қандай рўёбга чиқарилаётганлигини контрол қилиш самарадорлигини оширишга ёрдам беради.

Депутат В. Н. СИГЕДИН нутқи

ОЛМАЛИҚ КОН-МЕТАЛЛУРГИЯ КОМБИНАТИНИНГ ДИРЕКТОРИ

Биз ҳаммамиз, ушбу сессия қатнашчилари ўз иш жойларимизда КПСС XXVII съездидан кейин мамлакатда авж олиб кетган зўр бунёдкорлик ишларида бевосита иштирок этаяпмиз. Бизнинг комбинатимиз коллективида ҳам уюшқоқликни ошириш, тартиб ва интизомни мустаҳкамлаш соҳасидаги силжишлар сезилиб турибди. Биз бутун партия ва хўжалик ишининг оғирлик марказини давлат планининг бажарилиш тақдири ҳал этилаётган меҳнат коллективларига кўчирдик, ишчидан раҳбаргача барча лавозимлардаги ходимларга нисбатан талабчанликни оширдик. Олмалиқ кон-металлургия комбинати икки йилдан буён хўжалик юритишнинг янги шароитларида ишламоқда.

Комбинатнинг жами маҳсулотига нисбатан давлат қабули жорий қилинганлиги муҳим воқеа бўлди. Ҳозирги вақтда маҳсулотнинг 98,5 проценти биринчи бор тақдим этишдаёқ қабул қилинмоқда.

Комбинат социал соҳа вазифаларини халқ депутатлари шаҳар Совети билан мустаҳкам ҳамкорликда ҳал этмоқда. Партиянинг ҳар бир оилани 2000 йилгача алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш тўғрисидаги кўрсатмасини бу ишга асос қилиб олдик.

Ўтган йил мобайнида биз уй-жойларни фойдаланиш учун топширишни уч ҳисса оширдик. Бизда янги магазинлар, мактаблар ва болалар боғчалари қад кўтарди, бир қанча корхоналарда маиший хизмат пунктлари очилди. Комбинат коллективининг кучи билан болалар парки барпо этилди.

Биз атроф-муҳитни муҳофаза қилиш юзасидан шаҳар ижроия комитети билан биргаликда ишлаб чиқилган программани бажара бориб, 1986 йилда зарарли моддаларни атмосферага учириб юборишни 25 процент камайтирдик.

Бироқ, бу — иқтисодий ва социал тараққиётни жадаллаштириш йўлидаги дастлабки одимлар, холос. Агар қилинган ишларга танқидий позициялардан ёндашиладиган бўлса, ижобий ҳолатлар ҳали сифат бурилиши тусини олмаганини айтмоқ керак. Социал соҳа масалалари энг зарур вазифалар жумласига киради. Уй-жой шароитларини ва аҳолига хизмат қилишнинг ҳамма турларини яхшилаш проблемалари ҳали ҳам ўткир бўлиб турибди. Шу йилнинг тўрт ойидагина республика Олий Советининг депутати сифатида менга 101 киши мурожаат этди; шу жумладан 85 киши уй-жой ажратиб беришни сўраб келди. Ҳолбуки, СССР Рангли металлургия министрлиги уй-жой қурилишига бериладиган маблағни қарийб икки баравар камайтирди. Уй-жой масалалари суст ҳал этилаётганлиги учун Олмалиқ шаҳар ижроия комитети ҳам айбдордир.

Шаҳар доирасидан четга чиқадиган баъзи муаммоларга тўхталиб ўтмоқчиман. Аввало, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ноишлаб чиқариш объектларини қуриш билан шуғулланувчи ихтисослашган ташкилот— «Алмаликградострой»ни тарқатиб юбориб, унинг ўрнига бир қанча камқувват механизациялашган кўчма колонналарни ташкил этганлиги хусусида гапирмоқчиман. Бу ўзгариш ишга фақат зарар етказди. Биз республика Қурилиш министрлигидан ўз қарорини қайта кўриб чиқишни илтимос қиламиз.

Шаҳар теплоэлектроцентралининг қувватидан тўла-тўкис фойдаланиб бўлинганлиги муносабати билан 1988 йилда шаҳарнинг марказий буғ қозонхонасини қуриш кўзда тутилган (буюртмачи Ўзбекистон ССР Уй-жой коммунал хўжалиги министрлиги). Бироқ, лойиҳа-смета ҳужжатлари кечикиб кетганлиги оқибатида бу муҳим объектни қуриш муддатлари барбод бўлмоқда. Иссиқлик манбаи йўқлиги муносабати билан эса уй-жой ва социал-маданий-маиший объектларни лойиҳалаш тўхтатиб қўйилди. Меҳнаткашлар инженерлик коммуникациялари узлуксиз ишламаслиги хусусида кўплаб шикоят қилмоқдалар, бу коммуникациялар зудлик билан алмаштирилиши керак. Республика Уй-жой-коммунал хўжалиги министрлиги бу муаммонинг нақадар муҳимлигини билса ҳам, аммо водопроводни марказлаштириш масаласини ҳамон ҳал этмаяпти. Йўл қурилиши ҳам тўхтаб қолган, шаҳарнинг қулайроқ автостанцияси йўқ. Чамаси халқ депутатлари шаҳар Совети ўзига бериб қўйилган ҳуқуқ ва ваколатлардан етарли фойдаланмаяпти.

Депутат В. А. ЖОНИБЕКОВ нутқи

СССРНИНГ КОСМОНАВТ-УЧУВЧИСИ

Азиз юртдошлар, ўртоқлар! Мен жуда муҳим бир масалани кўтармоқчиман, бир ой муқаддам республика ерларини ҳисоб-китоб қилиш проблемалари билан шуғулланувчи ҳукумат комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Ерларнинг ҳисоб-китоб қилиниши зарурлигини ҳаммамиз яхши биламиз. Квартирамизнинг майдони қанчалигини, ҳовлимизда нималар ўсиб турганини биламиз. Аммо бутун Ўзбекистон территорияси ҳақида гап борганида илгари кўпгина масалаларнинг жавоби йўқ эди. Ҳозир биз қаерда нималар борлигини бирмунча тасаввур этамиз, аммо ҳали ҳам мавҳум нарсалар кўп. Бир қанча ташкилотлар тузиб берган атласнинг хомакиси қўлимизда. Бу ишда фанлар академияси ҳам, турли институтлар ҳам қатнашди. Атлас бир хил қонунларга, битта методикага асосланиб тузилган, уни жуда катта ва илмий иш, деб бу соҳадаги амалий ютуқ, деб ҳисоблаш мумкин.

Аммо дафъатан бир муаммога дуч келдик: космик аэрофотосъёмка маълумотларидан фойдаланган Ўзбекистонда палон миллион гектар экинзор бор деса, агросаноат давлат комитети бундан кам, демоқда. Орадаги тафовут — катта.

Хўш ким ҳақу, ким айбдор? Бу ўринда ким янглишмоқда? Биз буларнинг ҳаммасига аниқлик киритамиз. Аммо гап экинзорларнинг ўзидагина эмас. Масалан, мен бугун қанча сут сотиб олишим кераклигини биламан, кунига рўзғор учун неча челак сув кераклигини ҳар бир уй бекаси билади. Аммо пахта етиштириш, мева ва сабзавот ҳосилини етилтириб олиш ва бошқа ишлар учун республикага қанча сув керак?

Ҳозир биз қўриқ ерларни ўзлаштиришни тўхтата бошладик, бу ишнинг чегараси борку, ахир. Айтайлик, биз ҳамма қир ва адирларни, чўл-биёбонларни ҳайдайлик, бир вақт келиб бунга кучимиз ҳам етади, аммо уларни суғориш учун оби ҳаёт керак, сув эса мутлақо етишмаслиги маълум бўлиб қолмоқда.

20 йил муқаддам сув қанча бўлганини биламизми? Йўқ. Бирон-бир киши аниқ рақамни айта оладими? Тоғларда, дарёларда, сув ҳавзаларида, қор ва муз шаклида қанча сув бўлган эди, ер остида, атмосферада қанча сув бор эди? Аниқ бир рақамни ҳеч ким айта оладими? Тахминан бўлса ҳам айтиш мумкинми? Буни ҳеч ким айта олмайди. Ҳозир қанча сув бор? Қанча сув бўлиши тахмин қилинмоқда? Бундай рақамлар бўлса ҳам, улар жуда тахминий, ноаниқ рақамлардир, республикани сув билан таъминлаш жуда қийин бўлаётганига йил сайин ишонч ҳосил қилмоқдамиз.

Буларни гапираётганимнинг боиси шуки, космик техника ва технология ҳозир жуда қизиқарли вазифаларни ҳал этишга қодир. Унчалик қиммат турмайдиган йўлдошни тасаввур этинг. Биз орбитадан қандайдир ишлама марказга телевизион сигналларни қабул этамиз. Айтайлик, агросаноат комплекси шундай сигнални олди. Бу сигнални ҳисоблаш комплексида ишлаб чиқамиз, сўнгра колхоз раисларига, совхоз директорларига, районларга, областларга шу маълумотга муҳтож бўлган барча истеъмолчиларга юборамиз. Агар гап сув ҳақида борадиган бўлса бу муаммони осонгина ҳал қилиш мумкин. Шахсий компьютерларнинг жорий этилиши бу маълумотларни шахсий дисплейларга бемалол ўтказиш имконини беради.

Биз, айтайлик, кейинги беш йиллик учун сув ва бошқа ресурслар ҳақидаги маълумотларни оладиган автомат бошқариш системаларини жорий этишни планлаштиришимиз мумкин, деб ўйлайман. Чамаси беш йилдан кейин пахтазор ва бошқа экинзорлар, ўрмонлар ҳақида шу гапни айтиш мумкин. Биз еримизни тахминан 20 йўналишда тадқиқ эта оламиз. Йўлдош устимиздан учиб ўтиб, маълумот ташлаб кетади, машина уни ишлаб чиқади ва эртасига районда, жумладан, сув муаммоси қандайлигини билиб олаверамиз.

Мен Министрлар Советига мурожаат этаман: бу масала пишиб етилган. Американиклар, Ғарбий Европа бу масалани 10 йил муқаддам ҳал этишган. Биз яна қанча вақт имиллаймиз?

Ўйлайманки, Ўзбекистон мана шу жуда қизиқарли ва муҳим соҳада ташаббускор бўлиб қолиши учун ҳамма асослар бор.

Депутат Ф. А. ПОЛТАЕВА нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ССР ВА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ 50 ЙИЛЛИГИ НОМЛИ ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ БИЧИҚЧИСИ

Кўпгина ташкилотлар ва коллективлар раҳбарларининг ҳали ҳам эскичасига ишлаётганликларига қарамай, қайта қуришнинг дастлабки қадамлари сезилиб турибди. Районлар ва Тошкент шаҳри маҳаллий Советлари аппаратининг иши тартибга келтирилди, ободонлаштириш бошқармасининг, ремонт-қурилиш ташкилотларининг, социал соҳанинг структураси такомиллаштирилди. Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг қарорига биноан аҳолини танқчил товарлар билан таъминлаш мақсадида коллектив равишда фойдаланиладиган идоралараро ва мувофиқлаштирувчи марказ ташкил этилди. Ана шу марказ ёрдамида шу беш йилликда «А» группаси корхоналари учун мураккаб типдаги харидоргир бўлган товарлар («Малютка» кир ювиш машиналари, кофе қайнатгич, шарбат ажратгич асбоблари ва бошқалар) ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети қошида шаҳар халқ хўжалигини социал-иқтисодий ривожлантириш территориал бошқармаси ташкил этилмоқда, районларда эса шундай бўлимлар тузилмоқда. Бу бўлинмаларнинг асосий вазифаси меҳнат ва социал проблемалар, транспорт, алоқа, соғлиқни сақлаш, маданият, маориф, капитал қурилиш ва бошқа проблемалар бўйича тармоқ комплекс программаларини ишлаб чиқиб, уни амалга оширишдан иборатдир.

Партиянинг жадаллаштиришдан иборат стратегик йўлини амалга ошириш учун ҳар биримизнинг зиммамизга жуда катта масъулият тушади. Кўпгина корхоналар, жумладан бизнинг корхонамиз ҳам хўжалик юритишнинг янгича шароитлари: хўжалик ҳисобига, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтиши муносабати билан туб бурилиш босқичида турибди. Ҳозирги вақтда фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, корхоналарни реконструкция қилишга, замонавий талабларга мос келадиган маҳсулот ишлаб чиқаришга ўтишга катта эътибор берилмоқда. Лекин сифатни ошириш масалалари техникавий қайта қуроллантириш, реконструкциялаш йўли билангина ҳал этилиши мумкин эмас. Ишлаб чиқариш жараёнининг марказида инсон туради. Шу муносабат билан меҳнат коллективларида социал проблемаларнинг бутун бир комплекси юзага келади. Бизнинг корхонамизда бундай проблемалар кўп жиҳатдан ҳал этилган. Магазинлар, дорихона, «Гўзаллик салони», «Сервис» фирмасининг қабул пункти, умумий овқатланиш корхоналари, саломатлик пункти, руҳий ҳордиқ чиқариш хонаси тикувчилар ихтиёрида. «Ангар» спорт комплекси ишлай бошлади.

Лекин бизда ҳамма нарса мана шундай яхши йўлга қўйилган деб ўйлаш нотўғри бўлур эди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш, унинг турларини кўпайтириш, меҳнатчиларимизнинг уй-жой шароитларини яхшилаш юзасидан бир қанча жиддий масалаларни ҳал этиш керак. Буларни амалга оширишда биз, депутатларга алоҳида масъулият тушади.

Депутат Ш. ҲАЙДАРОВА нутқи

ЎЗБЕКИСТОН ССР ГОССТРОЙИНИНГ РАИСИ

Партия билан Совет ҳукумати социал масалаларга, аввало уй-жой, мактаблар, болалар боғчалари ва маданий-маиший бинолар қурилишига нақадар катта эътибор бераётганликлари ҳаммага маълум. Модомики шундай экан, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари меҳнат коллективларининг розилиги билан шу вазифаларни ҳал қилиш учун корхона ва ташкилотларнинг маблағларини бирлаштиришлари керак.

Афсуски ҳозир биз бу ишда бирон-бир тузукроқ яхшиланиш бўлганини айта олмаймиз. Уй-жой микрорайонлари ҳамон социал биноларсиз, нокомплекс тарзда қурилмоқда. Маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари медицина ва мактабгача тарбия муассасаларини, клублар, спорт иншоотлари, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари қурилиши учун корхона ва ташкилотларнинг маблағларини жалб қилиш юзасидан қатъий чоралар кўрганлари йўқ.

Навоий шаҳридан ташқари, комплекс тарзда қурилган бирон-бир шаҳарни мисол қилиб кўрсата олмайман.

Уй-жой қурилишининг шу уйларга кўчиб кирувчилар меҳнат иштироки билан барпо этиладиган ёшлар уй-жой комплекслари сингари усулини ривожлантиришда ижроия комитетлари ҳаддан ташқари сусткашлик қилмоқдалар. Бундай қурилишда қатнашишни хоҳловчи кишилар жуда кўплиги, аммо уларни бирлаштириш, ер участкаси, материал ва механизмлар ажратишда, лойиҳа ишлаб чиқишда ҳеч ким амалий ёрдам бермаётганлиги ҳаммамизга маълум.

Масалан, Тошкентда ёшларнинг тўртта ва Бекободда битта уй-жой комплекси лойиҳалаштирилмоқда. Аммо республика учун бу мутлақо етарли эмас. Якка тартибдаги қурилишни кенгайтириш билан боғлиқ масалаларга ҳам эътибор берилиши керак. Бир қанча область ва район ижроия комитетлари якка тартибда уй-жой қурувчилар учун лойиҳа ҳужжатлари ишлаб чиқаришни ташкил этдилар. Бу иш Хоразм, Самарқанд ва Навоий областларида яхши йўлга қўйилган. Бироқ, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, Тошкент, Бухоро, Сирдарё область ижроия комитетлари техникавий имкониятлар бўлишига қарамай лойиҳа ҳужжатларини тайёрлашни уюштира олмадилар, мана шу областларда якка тартибдаги уй-жой қурилиши аслида лойиҳасиз асосда олиб борилмоқда. Бу эса қурилишнинг архитектуравий қиёфасини кескин пасайтирибгина қолмай, зарур зилзилабардошликни ҳам таъминлай олмайди. Ер участкалари ажратишдаги сансалорлик якка тартибдаги қурилишни ривожлантиришга тўсқинлик қилаётганлиги сабабли юзага келган аҳвол айниқса ташвишлантиради. Тошкент, Самарқанд, Андижон, Қашқадарё областларида бундай камчиликлар йўқ эмас.

Яна бир масала. Республика территориясидаги саноат узелларининг умумий узел объектларини лойиҳалаш ва қуришни назарда тутаман. Область ижроия комитетлари ҳузурида махсус дирекциялар тузилиши лозим эди. Аммо кўпгина саноат узеллари бўйича бундай дирекциялар ҳали ҳам тузилмаган. Бундай объектлар лойиҳалаштирилмаяпти ва қурилмаяпти, шунинг оқибатида ҳар бир саноат корхонасининг ўз маҳаллий инженерлик иншоотлари қурилмоқда. Бу нарса давлатга, қолаберса шаҳарларимизга қандай қийинчиликларни келтириб чиқаришини тушунтириб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак, деб ўйлайман.

Редактор ўринбосари
Р. УМАРОВ.

Р—08763. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс: 64684. В.1578. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12